

המזכיר

עתו שבועי

רכר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת .....

מחיר החתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:	
לשנה	7 כתרין
לחצי שנה	3.50
לרבע	1.75

באשכנז:

לשנה	8 כתרין
ביתר הארצות:	
לשנה 9 כתרין	— 9.50 פראנק.

על "המצפה" בלי ההוספה הספרותית אין לחתום. אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גודל השטח. ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון שני כתרין.

גליון בודד 12 קר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו. כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו. המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם מקומו הקודם.

הארסה לבית המערכת ולדמיניסטרציה:

„Hamicpe“

ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 7 Września 1906.

גליון לו

בראקא, י"ח אבול הרס"ו.

הלאומית, ע"י עצמותו המדינית וע"י האנרגיה שלו בהגינו על זכויותי המשוללים.

ולכן פנו היהודים הלאומיים ערף לשטת השתדלנות הנמכזה של הימים הראשונים ועל דגלם חרתו את המאמר הנהדר: „במלחמה תכבוש את זכויותי“.

ולכן התארגנו היהודים הלאומיים באורגניזציה מדינית וישמו את לבם לעמוד בחומה מול כל הקמים עלינו והחורשים עלינו רעה לאזור גבורה במלחמת הלאום ולהגין בדם לבם על זכויותינו האנושיות, האזרחיות והלאומיות.

ואולם למול היהודים הלאומיים עומדת עדיין כתה של מפירי ברית אחים, בוגדים ועוכרי-ישראל אשר בשביל טובת הנאתם הפרטית הנם נכונים למכור לא רק את כבוד עמם, לא רק את תורתנו נשמת אפנו, כ"א גם את כל אחיהם בית-ישראל. האנשים הרשעים האלה רכשו להם, ע"י המון סבות, שאין פה המקום לפרטם, את מצב ההנהגה בישראל והנם משתמשים במצבם זה להמיט שואה רבה על עם ישראל כלו. מהם באו לנו יום גורות הרשות, בנגד הלמוד העברי בבתי-הספר, כנגד השכיחה ביום השבת ונם הם שהסבו לנו הרבה גורות חומריות העלולות להרס את מצבנו האקונומי במדינה. די להזכיר רק את העובדה הזאת: הנבחר ד"ר מלכובסקי ראש הקומוסיטה, שיצרה את החוק המפורסם ע"ד חובת הכשרון המסחרי (בעפעהינגונגס-נאכווייז) הוא נבחר הסוחרים היהודים בלבוב,

העולם העבור והנעפש של מפירי ברית ועולם העדן והאצילות של ידידי העם. שם התנגשו לראשונה שני איתני החברה היהודית, האסימילציה והלאומות, שטת הצביעות וההנופה עם שטת ההוד והגאון הלאומי, הזחילה ברמשים לפני כל מעול וחומץ כנגד ההגנה על זכות האומה וההתקוממות בפני הרשעה. — מי משניהם ינצח? על השאלה הזאת צריכים לתת תשובה הבוחרים היהודים בכרודי ובזלוטשוב.

אבותינו לפנים אמנם בחרו לפעמים לעמוד כפויי קומה ונכנעים בפני מציקהם, בהיות בזה צרך השעה, אבל מעולם לא ותרנו על כבודם הלאומי. אבותינו לפנים אמנם נהגו לפעמים לותר על זכויותיהם האנושיות ובלבד שיתנו להם לעבוד את האלקים כאשר עם לבבם. אבל זה היה אז בימי החשך והשעבוד, אבל עכשו אנו חיים בתנאים אחרים לגמרי. עכשו מניעה אכזריות שונאינו מנדינו עד הנפש היהודית, נכשו כל חפצם הוא למחות את זכר האומה הישראלית; כדי שיתיו היהודים כלי הפץ בידיהם, לבצע את מזימותיהם המדיניות. זלכן אין בזמן הזה שום מקום לפוליטיקה רמשית, כמו שהתנהגנו בה בימי הבינים. בימינו אלה ובארץ מתנהגת עפ"י חקים כארצנו אין ההכנעה והזחילה, הכחש והחנופה, מביאה שום תוצאות טובות, אדרבא, בזמננו זה כל כמה שיכנע עם, עוד יותר יתבוה בעיני הבריות ויותר ירמסו אותו כרגל. בזמננו זה ינכר עם ע"י אהדתו ברזל, מפעקינג לאירופה. השומעים אתם רבותי? מסלת ברזל! אתם רבותי אינכם יודעים מה זאת, הבה ובארתי לכם, מסלת ברזל היא מין מעשה כשפים, להשביע את הרוחות למשוך ענלות-משא בברות בלי סוסים. לו שמעתם רבותי את קול העגלה הראשונה, כי אז אמרתם מיד, כי אך רוחות ושדים ישכנו בה, כי לכן אדם אי אפשר כלל לצעק בקול משונה ונורא בזה. על השומעים נופלת אי מה גדולה, ומר-רפ-פונג מוסיף לדבר, רעות רבות צפונות במעשה הכשפים הזה. האחד על הכשוף הזה בעצמו שורה רוח הטמאה ר"ל ובל תומכיו מוכרים את נפשם אל השטן, ורע מזה, כי המסלות האלה מובילות ישר אל שאול הפתה, לאירופה הארורה, מקור כל הטמאה והקלפות ר"ל. המסלות האלה הנרמנה, כי יתערבזרע הקדש, בני השמש, עם בני השטן האירופים, ילמדו את מעשיהם, ישחתו את דרכם ואז רבותי, הו! (הוא בוכה מרוב צער) או, נורא, נורא מאד, אז יקיץ ח"ו הקץ על מקלעותינו הקדושות, כי האירופים הטמאים אינם נושאים מקלעות, ומי יודע עד היכן יגיע הדבר! ולו למצער היה האיש הזה אירופי טמא, כי אז לא שמתי לב אליו. בי מי מבני עמנו הקדושים יואל להתהלך עם בן שטן, ללמד את אורחותיו הרעים? אבל לדאבוני הגדול הגדול הנהו מנדרין חינואי נושא מקלעת כמוני, הוא עוד ידוה את כל הארץ בכשפיו העצומים, ורעה סבל, כי הוא אומר בפרוש, שהוא סולל את המסלה רק לחינאים ובל זר לא יקבל כלל אל הענלות

בירטה רייך. שמואל אלטער. מאורשים בחודש אלול תרס"ו. פארוואלאטשיסקא. לבוב.

גימנזיום-ריאלי בקראקא. ביום 10 ספטמבר יפתח אי"ה בקראקא (גרינענאססע) הגימנזיום הריאלי

בבית ספרנו יגדלו הנערים ביראת שמים ובדרכי התורה, ילמדו תורה, רש"י, נ"ך, גמרא, ש"ע, שפה-עבר ותולדות היהודים ע"י מורים מומחים לומדים מופלגים ומלבד זה ילמדו כל עניני הלמוד של גימנזיום ריאלי ע"י פרופסורים מבהים של הממשלה. בסוף כל חצי שנה יקבלו התלמידים אחרי הבחינה תעודות, שערבן בערך התעודות ככה"ם של הממשלה. לפנות אל הח"מ עד 7 ספטמבר. אמנם יתקבלו תלמידים גם אחרי היום ההוא, אך למען לא יצטרבו ללמוד פרטי טוב שימהרו כל התלמידים לבא עד היום ההוא. האשעל לאנדרעס, קראקא. ד"ר מאיר יונג האבד"ק אונג. בראד.

הגיע היום!

בקצות גליציה, כערים ברודי וזלוטשוב, עומדת עתה להפטר שאלה, אשר תוצאותיה השוכנות לא רק בשביל שתי הערים האלה בלבד, אף לא רק בשביל ארץ גליציה בלבד, כ"א בשביל היהדות כלה. שם התלקחה מלחמה עצומה בין שני עולמות

פיריטון.

המהפכה בפערינג.

באולם גדול ורחב ידים בפעקינג הבירה נאספו המון אנשים, כלם חינואים עמוסים מקלעות שער, הלוויה כוננות מאחורי ערפם, כלם נסערים ונרנשים מאד, נראה, כי שאלה גדולה עומדת על סדר היום, שאלה הסתורית. על הבמה עולה מר-רפ-פונג; איש נודע בדעתו לשומר אמונים ונהרג על פחות מחוש השערה. פתגמו הוא: מוטב שהחרב כל ארץ חינה מאשר הפול שערה אחת מן המקלעת ארצה. הוא מביט בעינים תועות על הנאספים ומנמנם מתחת לחטמו דברים בלתי מובנים, כנראה איננו רגיל לנאום במקלהות, אולם עד מהרה יתאושש פותח את פיו ואומר:

רבותי! לא איש בשורה אנכי היום, הבונו נא לשמוע מפי בשורות מרנינות לב. שואה נוראה נשקפה לנו, מעשים מתרממים עתה בארצנו, אשר לא היו למיום היסר חנינה, זה מיליוני שנים ועד עתה. מנדרין אחר, ששמו יונג-משונג אשר התעכב שנים רבות באירופה הארורה, אומר לבוא הנה ולסולל מסלת

המכושפות וגם כל הקונדוקטרים והפקידים יהיו חינואים, המעשים האלה נעשים במחשבה תחלה רק להסית ולהדחיק ולמשך את העם בחנה. ומי עוד יהנה את גדל חצפת האיש הזה. הוא דנהו, במחילה, קבצן גמור, ומעשי כשיפיו דורשים הון רב וחפץ הוא, שאנחנו החינואים בעצמנו נהן את הכסף להותנו. הוא הוציא אקציות וכתאמץ להפיצם בעם. ראו רבותי כי רעה נגר פנינו! הבו עצה ותושיה הלום, מה לעשות לעצור בעד הרעה הצפויה? המתיקו סוד ועשו פליליה, איך לחסום את דרך השטן!

מר-רפ-פונג לא יכל לדבר עוד, כי גברו חושיו בו. הוא יורד מעל הבמה מהמונג בדמעות. אחריו עולה בר-לנג-בונג. הוא הנהו בעל עגלה ועוד פחות מלומד מן הנואם הקודם, אבל הוא איננו מפחד מאימהא דצבורא, בעל עגלה בטבעו איננו רך לב. רבותי! הוא מתחיל לצעוק, אוי לאונים שכך שומעות! אוי מה היה לנו! מי שמע בזאת, מי ראה כאלה! הן מיליוני שנה עומדת ארצנו ומעולם נסענו בענלות ולא ידענו רעה, ועתה חדשים מקרוב באו, לשנות את דרכינו העתיקים, נחלת אבותינו מאלפי דורות. הוי מה נכרה הטומאה כדורנו. ודעו לכם רבותי, כי עוד רעה גדולה כרוכה בעקב מעשי הכשפים האלה. המסלות האלה תכרתנה אכל מפי כל בעלי הענלות העניים. לכן עצתי, בי נתמך ביד כל העגלונים, לאחדם כלם לאגודה אחת, אשר יוכלו להתחרות עם

שמסרו לו את המנדט היהודי, כשביל שאיזה גביר יתמנה לראש הועד בעיר ההוא!

ואולם עוד יותר מאלו גדלה הרשעה בקרב הצעירים, שנתהנכו על ברכי האסימילציה. הוצפתם ורשעתם של אלו מנעת כבר ער הנבול, שאותו לא יעבורו אפילו צוררי-בני-שם מכנותהו של לואיגר בוויין. ראינו את מאמרו של ד"ר גולד בעתון האנטישמי "סלובו פולסקיע", המלא כ"כ ארס פתנים, כ"כ זלוול בקדשי האומה הישראלית עד שבאמת ראוי היה לקרוע עליו ולהכריז יום אבל בכל תפוצות הגולה על אסוננו הגדול מני ים, על אותו הלול השם ובנד בוגדים, שנתגלה במאמרו זר. ואותו ד"ר גולד, אותו צורר היהודים ושותפו של עמלק, פורש עתה את כפיו אל המנדט היהודי של ברודי וזלוטשוב. אותו האה הנפשע, שרמס ברנליו את קדשי האומה כלה, שהשליך מלוא הפניו בוך ורפש על כבוד התורה והעם, אותו האיש, שלא רצה להכניס את בנו בכריתו של אברהם אבינו ושכשום אופן לא הניח את בנו ללמוד שעה קלה אחת בכית-הספר את יסודי הדת היהודית, — הוא יהיה לראש ומנהיג העם, למרברנא דאומתא ולפה לכל בני ישראל בבית המהוקקים!

האפשר לצייר יותר בושה ויותר כלמה לאימה איזו שתהיה? האפשר לצייר יותר עלכון לעם איזה שיהיה? והאם אפשר לתאר בעט את אותו הלול-השם, אותה החרפה הגדולה, אשר תכסה את העם היהודי בלו, אם יבחר שם איש כאותו הד"ר הזלוטשובי.

ואולם היהודים הנם עם שובה רעה. אך האיר אותו ספיר-ברית את פניו לחסידי זלוטשוב ויסייע להם לבנין הקלוזי באיזה מטבעות נמכות, מיד שכחו לו את כל חטאיו לעם היהודי, שכחו לו אפילו את עמידתו במרדו ואת התחברותו לצוררי היהודים מן הכת וושהפולקים, והנם כבר נכונים לתת לו את פתקאות הכהירה. אל אלקים! וכי כ"כ נפלנו פלאים עד שלא נדע לבהון בין אוהב לאויב? וכי כ"כ דבקה בנו הזוהמא, עד שבכחיר איזו מטבעות אנו נכונים למכור את כל היקר והקרוש לנו, את כל אותם הקנינים הרוחניים, שבשבלם באנו באש ובמים!?

הקהלות היהודיות, אשר בברודי וזלוטשוב! עיני כל העם העברי נשואות אליכם. בידכם עתה להוציא את גורלה של כנסת ישראל לחיים או למות. בידכם עתה להעשות עלינו חרפה לא נוכל נשוא או לקדש את שם שמים רבים!

הקהלות היהודיות שבברודי וזלוטשוב! הגיע היום שבו תוכל כנסת ישראל להתנשא על אויביה ולדבר את צורריה בשער, אבל המפתח אל השער בידכם הוא. אתם יכולים לתת לנו פתחון פה, לפתוח לפנינו את שערי הפרלמנט האוסטרי, שהוא אחת הכמות החשובות של אירפה, כדי שנוכל ממרומי הכמה הזאת לספר לגוים את רוב ענינו ומרורינו, להוכיח לגוים את כל העול והרשעה, שעשו לנו כימי שנות אלפים ולהגיד להם את אשר אנו דורשים מהם, — ואתם ג"כ יכולים למכור בכסף נמאס או בשביל הנאה עצמית את עמכם ולתת עוד הרב אחת בידי צוררינו לכלות בנו חמתם ולהשחיתנו!

אחינו היקרים, שבברודי וזלוטשוב! הנה קול אה מתנשא אליכם, מתרפס להגליכם ומבקש: חוסו נא על עמכם הגוי העברי בלו, חוסו על עצמכם, על נשותיכם וילריכם ואל נא תכחרו כאיש אשר כל מגמתו הוא לינק את דמכם ובשביל זה הוא נכון למכור אתכם ואתנו אל צוררינו כנפש! הנה אנהנו באים ומציעים לפניכם לבהור באה, בידיד העם, באיש הנושא בקרבו את מכאובי האומה ויסוריה ועל פציעה גם לבו יזוב דם; אנהנו מציעים לפניכם איש אשר זה עשרים שנה הוא משתתף בצער האומה ומקריב את נפשו בשביל טובתה ועתירותיה — כאחינו היקר מר **אדולף שטנד מ"רבוב.**

מר אדולף שטנד הוא, אשר בהכמתו ונדיבותו ראוי הוא לאצטלא זו, לעמוד לנו כמליין יושר בפני העמים והשרים. מר אדולף שטנד הוא איש אשר הוכיח לנו בעבורתו הגדולה כימי עשרים שנה, כי אך ורק טובת האומה כל הפצו ומגמתו וגם עתה הנהו הולך לעמוד בשליחותו למרות רצונו, ורק מפני שהבריו דורשים זאת ממנו בחוקה.

רק מפני שגמרו החברים לשום קץ להפוליטיקה הבויה של מפירי ברית, של הבוגדים בעמם ועוברים את אומתם ונמנו להעמיד לתכלית זו את הקנדידטורה של שטנד, לכן הזכרתי להשתמע לפקודתנו ולהעמיד את נפשו כמטרה להצי השונאים והצוררים.

ושטנד בבואו אל הפרלמנט לא יהיה שם עבד סר למשמעת אהרים, כ"א יהודי עומד ברשות עצמו וכפות למשמעות העם אשר שלחו. שטנד יהיה אפוא ציר נאמן לשולחיו, מליץ יושר לעמו ולעולם לא ימעול בשליחותו.

את שטנד נשלח אנו, המוני העם העברי ורק לפנינו יהיה אתראי בעד מעשיו ודבריו. הוא לא יהיה לנו כאותם הנבחרים היהודים, שרק בימי הכהירות הנם באים אלינו ואחר שנכחרו יפסק לגמרי ההוט המאחד אותנו עמהם, כי על עם אחר הם נמנים, שטנד יהיה **תמיד שלנו** ורק שלנו.

אחינו שבברודי וזלוטשוב! בידכם עתה לבהור בשטנד ולקבל עליכם את ברכות כל האומה העברית או לתת יד לפושעים ולהיות למשל ולשנינה, לקללה ולדראוון עולם בקרב כל העדה הישראלית — הכי לא תכחרו בכרכת, בכבוד ובתודה מכל אוהבי אומתנו!?

אחים! הגיע היום, שכנסת ישראל תתנער מעפרה ותתיצב ע"ד הפוליטיקה הלאומית, פוליטיקה של כבוד וגאון לאומי. — ראו נא, לכל תהיו אתם ההויבים באסוננו והמסככים את צרותינו. הגיע היום, שתראו גם אתם לפני כל העולם: הנה אחים אנהנו לעדת ישראל וכאחים נושית לבם יד עזרה בהיות לאל ידיו. כאחים נדחה מכם כל מעול והומץ, הרוצה לפסוע על ראשי עם קדש בפחותו ורשעתו וכאחים, איש אחר, נלך אל הכהירה בשם העם ובשביל כבורו ועתירותיו!

אחינו! הנה הגיע היום הנשנב, ראו נא שלא ימצא אתכם קטנים ובוזים ולא ישאיר אתכם מזועזעים ומקוללים; ראו נא, שימצא אתכם גדולים ומכובדים וישאיר אתכם לברכת עולם בפי כל הכואכים על שבר אומתנו ומצפים לישועתה ובנתינה! משה ק.

ענינים מדינים

התאחדות הסרכים. כאנראם בירת קרואציה היתה בשבוע הזה אספה צירי כל חברות ה"סיקול" של כל העמים הסרכים. כחמשה ועשרים אלף אירחים סרכים התקבצו שמה מצפין ומגרב. פילנים, משבים, סלובקים, סלובנים, קרואצים, סרבים ובלגרים. התחברו לאגודה אחת, להגן על קיום לאומיהם מפני גאון האשכנזים השואפים לבלעם. כחזוק ההכרה העצמית ובהאררת התרבות הם רוצים להתחזק על האשכנזים החזקים מהם. רק רוסים ורותנים חסרו באספה ההיא. גם המאריאים משתדלים להתחבר אל הסרכים נגך

וחרשת המעשה, בעור שאצלנו הכל כה שפל, ובה נדבא והכל בגלל הסדר הישן. ומה שנוגע להשחתת המדות ולגזיות המקלעות, הנני מבטיחכם, כי אף שעה אחת לא הפול מן המקלעת ארצה, הן גם היפנים מתהלכים עם האירופים, ילמדו מהם כל סררי חייהם ותקוני מעשיהם וככל זאת הנם נאמנים לדתותיהם כמו שהיו. אל נא תבעטו רכותי במפעל המיב הזה, להפך, הרבו לקנות את האקציות יסעו במרכבות ומצאתם אשר רב.

— כמה אקציות צריכות להמכר לסלילת המסלות? נשמע קולו של אב-לון-בונג, סוחר ידוע לתהלה, אשר שיה ושיג לו עם האירופאים. — מאת אלף! ענה לו שן-וואן-קונג. וכמה כבר נמכרו? שאל הראשון שנית. רק עשרים אלף, ענה הנשאל. ו"בכך" אמר אב-לון-בונג, "הנני לוקח את כל שמונים אלף הנותרים. לשמע הנדיבות הזאת נסתמו טענית המתנגדים ולא קמה בהם רוח, בראותם, כי מעתה ישא כל עבודתם רוח, ויקוטו ויעזבו את האולם ואחריהם כל הנאספים. עכרו שתי שנים. מפקינג לאירופה תולכות מרכבות קימור הלך ושוב, ובלן מלאות אך הינאים, המסחר פרח וישתגשג מאד. על אב-לון-בונג אומרים שעשה לו עשר של מיליונים באקציות אשר קנה. מר רפ-פונג וחבריו מתביישים להראית בחוץ, כי השפל כבודם מאד בעיני העם. ועולם כמנהגו נוהג. שבואל קראקא.

ובבית קמה מהומה נוראה. פתאם נדמו הקולות, כי שן-וואן קונג נראה על הכמה. הכל נהגו בו דרך ארץ, כי הוא מרמר גדול, אומרים עליו שהוא זוכר את כל ספרי קנפוצה על פה. ואע"פ שרבים רננו אחריו, כי איננו מאמין בקלפית וברוחות רעות, ככל זאת היו סקרנים, לשמוע את דבריו.

רבותי! הוא מההיל כנחת. לשוא חחרידו אתכם כל הנואמים הקודמים את כל החרדה הזאת. אין כאן לא דיבים ולא יער! מעשה מסלת הברזל איננו מעשה כשפים, כי אב מעשה חכמים עשויה בתכונה ודעה. מסלת הברזל לא הגרום רעה לעצמנו, כי אם להפך, היא העשה את ארץ חמדתנו לגן אלקים. שימו נא לב, מה קשה היא הנסיעה בעגלות. כמה פעמים התפיקנה עצמותינו, כמה אסונות כבר קרו בנסיעות בעגלות. והעגלונים מה גסים הם, האפשר להפקיד ביד נפשות בזויות כאלה את חינו ואת רכושנו בהיות עלינו לנסוע בדרך רחוקה מאד, והדרבים מה עקמים ומה מלאים הם התחתים, רפש וחלאה, כמה פעמים יירט הדרך לנדרנו ולא נגיע למחוז הפצנו. והנסיעה מה לאטית היא ומה קשה. בעוד שבמסלת הברזל הכל שונה. הדרך סלולה וישרה, הנסיעה מהירה, נעימה וכמוחה. והקונטרורים ישרי לב ונדיבים. במסלת הברזל יגיע כידאי כל אחר למחוז חפצו. הבישו נא וראו, יפן שבנתנו, שסללה מסלות ככל ארצה, מה מאושרים וצולחים הם! מה משתגשג שם המסחר

מעשי הכשפים. בר-לונג-בונג בלה את דבריו וירד מן הכמה והחתיו עלה אב-גין-טשונג, איש לבוש סחבות, אבל מביבד הוא על פני החינאים, אומרים כי יודע הוא את חצי האלף-בית החינאי. הוא איננו בעל נמוס גדול ומתפרץ מיד בחרפות, שנה שחורה לו למכשף! אם חפץ היא לסולל מסלות ברזל יסולל לו באירופה הסמאה, מה הוא חפץ מארצנו הקדושה? הוי קנפוצה! הוי בודהא, בואו וראו מה שעלה לצאן מרעיהכם, כי בא הבורת עליהם. אחי בעלי המקצועות, אל נא תרפינה ידיכם, הכה נבתיב מכתב גדול ליונג-טשונג, להזהיר אותה, כי לא יהין לעשות את הרעה הגדולה הזאת, ובלנו נבוא על החתום, ובמונו יעשו כל המנדרנינים מצרם, אשר יראת אלקים ננעה בלבם, אולי יעשו דברינו פרי, הלא סוף סוף מנדרין חניאי הוא. — ראו, לא! העצה הזאת לא תתכן! נשמע קול אחר המנדרנינים מן-דב-שיק מאחרי הכמה. כדברים לא יוסר עבד הכה ואורכם מה לעשות. אנהנו נחכה לו בשער העיר כבואו והבינוהו שוק על ירך, עד שלא יהיה בו עוד כח לעולל את עלילותיו ברשע. אולם אם יציה לו לבוא העירה מבלי דעהנו, כי אז נגור גדה על כל החינאים, אשר לא יסעו במסלת הכשוף ולא יקנו אקציה וכל העובר על זה יהיה מחרם ומנדה בקהל החינאים!

טוב מאד, טוב מאד, נשמעי קולות רכים.

על המצפה

חטא בשביל שיזכה חברך.

כך דרבם של רשעים צכועים מעולם. ברצונם להרע לאחרים על פי טבע הרשעה הנמוע בהם, הם בוררים להם מחקי דתם דק את זה, שיוכלו להתאימו לחפצם ומעלימים עיניהם מזה האוסר עליהם לבצע את זממם. קנאי הקתולים בדורות שעברו וקנאי רוסיא בזמן הזה מזכירים כל הימים רק את המקום הבודד בתוריהם, המדבר משנאת ישראל, אבל הם עוברים בשתיקה על המון המצות העקרויות שבתורתם, המצוות אותם לסלוח, לאהוב, להיות מן הנעלבים, להשמד מן הרציחה, מן הרשעה, לקרב את היהודים ולא לרחקם, להודות ביהרונם ולעזרם בצרתם. את כל המצות העקרויות האלה במלוא רשעי הנוצרים בזרן, בי אינם לפי היות נפשם ויבקשו וימצאו רק מקום אחד בתורתם, שלא נזכר כלל לחובה ומצוה ועל זה נשענו מעולם, להרוג ולאבד ולהשמד את זרע ישראל, השנואים להם אך ורק מפני הקנאה הגסה, קנאת הבורים בחכמים מעולם. בסרה הזאת של רשעי אומה"ע יאחזו לפעמים גם קנאי עמנו, כשהם באים לידי בעס. הגמנוזים העברי בקראקא נוסד בהסכמת רבנים גדולים וצדיקים ע"י הרה"ג החסיד המוסר נפשו ומארו וכל אשר לו לטובה היהדות המהורה והחזקה מו"ה ד"ר מאיר יונג, להציל אלפי בני יהודים מחלול שבת ומטמיעה בעמים ומשמד. והנה באו מלמדים אחדים, המפחדים שיגרעו בזה תלמידיהם ויעירו קנאה בין החסידים ויצעקו בקול בכי ויללה: רשעים כופרים באו לשמד את היהודים. מיד התעוררו עקרים אחרים חשוכי בנים, שאינם מרגישים צער גדול בנים בזמן הזה ואין להם בלל דאגת פרנסה בהיות צרכיהם מעטים ויעורו אחרי המלמדים וימלאו אחריהם ויאספו אספות וידפיסו כתבי פלסתר נגד הגמנוזים ובצוחה נוראה בפנים של יראת שמים הסבירו לביד"צ בקראקא (בקראקא אין רב, זהראב"ד מליקאווא אינו בעיר, אין דק דינים, רובם זרים לדורם, שרידים מהאלף החמישי וחסרי כל דעה העולם ורק היודעם פנים אל פנים יכול לדעת אם אפשר להם לדין בדבר כזה ובפרט שלא בפני בעל הדין). כי קץ בא ליהדות, כל ישראל ישמד ח"ו, כליה באה ר"ל לעם אלקי אברהם והדינים לא חקרו בדבר, לא גבו גבית ערות, לא שאלו אף את השאלות, שהם רגילים לשאול בשתי קרירות שנגעו זו בזה ובמפת מרק שנפלה בין הקדרות. מיד חתמו על כתב אסור, שלא יהיו שום יהודי לשלוח את בנו אל הגמנוזים העברי (אל הגמנוזים הנכרי מותר, זה פשוט, כי אינו חדש ורק חדש אסור. קצבים, השולחים בניהם לגמנוזים של נכרים החלל שבת, בשרם מותר וכשבקש קצב אחד לשלוח בנו לגמנוזים העברי שלחו לו הזהרה, שיפסלו את הכשרו) וכל זה במרם בא הרב ד"ר יונג לקראקא. בבאו הזמינהו בה"ד לדין תורה. במובן לא יכול עוד ללכת לבי"ד כזה, שכבר הטיל עיניו אסור שלא בפניו. איך יכול איש לעמד לדין לפני שונאיו, שהעבירו קול שלא בפניו, כי הוא רוצה להעביר את ישראל על דתם וע"פ אמונתם הקלה אסרו את מעשיו כמרם שמעו רבריו. הן דבר גדול כזה אינו בריפות של שעורים... לפני בי"ד שאינו כקי בזה אי אפשר עוד לעמוד. אז הפיצו הקנאים מכתבי פלסתר בין הרבנים, גם הדביקים בחוצות, כי נקרא הרב ג' פעמים לדין תורה ולא אבה ללכת, אבל כחדו הפקחים האלה, כי כבר דנהו שלא בפניו והוא נכון עוד עתה ללכת לדין תורה לפני רב בקי בדבר, שאין לו שום משפט קרום נגדו. הלא כל רב הדין בדבר בלי משפט קרום ובלוי משא פנים אינו יכול רק לתמוך ביד מיסד גמנוזים עברי, הרוצה להציל אלפי יהודים מחלול שבת ומטמיעה בגוים ומשמד (כותב המורים האלה מעיד כתור עד ראיה ושמיעה, שהבד"צ בקראקא אינו יודע כלל באמת, כי אלפי יהודים מהמשפחות המיוחסות שבישראל, זרע הגאונים והמחברים הגדולים, ממידים דתם בכל שנה ושנה,

יען כקרו כ"ס של נכרים). כל עקר טעם המרחמה נגד הגמנוזים הוא כאמ"ר, פחד שני מלמדים עוי פנים, המפחדים פן ימעטו תלמידיהם, מרת הבטחון, שהיא אחת מהמדות הטובות, שיראי א"קים באמת מצמינים בה ע"פ התורה והש"ס וספרי המוסר, אין לקנאים האלה, אע"פ שהם אוסרים ללמד את הבנים אומנות בטענת בטחון, שישראל צריכים רק לבטוח בה' ולבלתי עשות מאומה. כשהדבר נוגע לעצמם אבד בטחונם. אבל אחרי שהתגלע הריב מצאו הקנאים גם טענת השמדת ישראל ע"י ב"ס יהודי. מכל אלפי המקומות בתורה נביאים וכתובים, בש"ס בכלי וירושלמי, בספרי המוסר והפוסקים, המחכים את כל ישראל ללמד את בניהם תורה עם ד"א ולדאוג לאחריתם, לבל יהיו ליסטים ומשומדים, מכל המקומות האלה מעלימים הקנאים עיניהם לגמרי ויבקשו בזרן לבם, כקנאי העמים הנ"ל, רק מקום אחד האוסר לפי פירושה ללמד בני ישראל תורה; המקום ההוא הנהו "הלעיטהו לרשע וימות" (*). מי שאינו נוסע לצדיק פלוני ופלוני פשיטא שהוא רשע גמור וחובה להוציאו מן הכלל ולכופו, שישלח בנו דוקא לגמנוזים נכריים, למען ישמדו ולא ישאר כל זכר להם בעם ישראל, וזה משום חשש רחוק פן ייטב הגמנוזים העברי גם בעיני חסיד אחד מני אלף וישלח גם הוא בנו שמה, נמצא שיחסר כמלן אחד. מפני החשש הרחוק ההוא הם אומרים לאלפי יהודים: חטאו בשביל שיזכה חברכם, למרות הכלל הברור בכל הש"ס והפוסקים, שאסור להורות כן. דין בגמרא, שאינו לפי רוחם, הרי הוא כמל ומבוטל. כעניניהם טוב רק הדין "הלעיטהו לרשע וימות", שכל הבקי בש"ס ומפרשיו יודע שלא נאמר בלל בנדון זה. מה הוא הדרך הזה של קנאי קראקא? לולא ידענו, שהמשפט הזה נאמר בבית מדרשם רק מהוך כורות, בערות וכעס של שני מלמדים נוגעים בדבר ואולי גם מתוך שכרות — אמרנו שהמשפט הזה היא רשעות של מסיתים ומדיחים, של פושעי ישראל, של עוכרי עמם, של דמאים גונבי דעה. כי הם רוצים להדיח אלפים מישראל, למסור בניהם לחלול שבת, למטמיעה ולשמד, בכדי להציל חסיד אחד, אשר או לי ירצה גם הוא ללמד בנו תורה ואומנות ודעת יחד, כמצות התורה. — צעקה של צביעות כזאת השמיעו נוגעים בדבר גם בשעת

(* הדין הזה כבר התברר ע"י הרב הגאון הצדיק המפרסם מו"ה מנחם חיים לאגרא מנאוידוואר. בספרו מקיץ נדרמים הוא דן על השאלה, אם חובה להשתדל להציל תלמידי בתי"ס הכללים מחלול שבת. כל הרוצה לעמד על הדבר יעיין בספר ההוא ומאנהו נוציא משם רק את המסקנה בקצור. וז"ל: "מה שחשו לזה הרבה מהרבנים דאם לא יצטרפו לכתוב בשבת ישלחו הרבה את בניהם לכה"ס ויבטלו את בניהם מת"ח. בדבר הזה יש לעיין הרבה ונמצא חשש כזה בדברי הפוסקים וכיו"ט. מהו כד מעיינת שפיר תמצא דלא דמי כלל. חדא דהתם הוה האיטורין באותה חתיכה עצמה וליכא רק המעטת האיטור וכיון דככה"ג קי"ל הלעיטהו לרשע וימות א"כ עריך טפי למיחש שמא יבואו להקל בה הרבה אנשים משניחוש לרשיעי להמעיט בהם האיטור וכ"ו. אבל היכי דיאסורים נפרדים ועוד דנהו רשיעי איתנייהו קמן למאות ולאלפות ומחללים שבת בגלוי ואותם המונעים את בניהם מביה"ס, שאנו חוששים שמא יתקלקלו מעוטא דליתנייהו קמן נגיהו וליכא רק חשש בלבד וכ"ו. א"כ בודאי אין לנו לעזוב את הרובא דאיתא קמן בשביל המיעוט דליתא קמן רק שאנחנו מציאים אותו במחשבה, וא"כ בודאי דמותר לעשות אפילו חטא אחר, כדי שלא ישתרש חבירו באיסור הלול שבת, וכמכואר באו"ח סי' ש"ה דמי שהוציאו את בתו להוציאה מכלל ישראל מותר לחלל שבת כדי להצילה וכופין על זה כל אדם מישראל, וכ"ו וכ"ו וראי היכי דחבירו ישתרש בחטא חילול שבת שהוא כע"ז ומקרי מומר לכל התורה כולה וראי דכ"יפ"ג ליה למי שהיכולת בידו להשתדל להפרישו מחילול שבת, אפילו היכא דיצטרך לעשות איסור אחר קל ממנו היכי דחשיב כאבוס"ס. — ובמקום אחר: "בענין ביקור ביה"ס דקשה לעמוד בזה למי שמוצא בזה שוה יהיה טוב לפניו לבל ימי חייו ואנו רואים שעי"ז אלפים מושאל מחללים שבת בודאי אין לנו לחוש שמא ע"י שיותן להם חופש מחילול שבת יבואו יהודים אחרים להבטל מת"ת והחובה עלינו להשהיל בכל האופנים להצילם מהאיטור הגדול והנורא הנהו, כדי שלא ישתרשו בו ויחשבו כמומרים."

כ"ן דן גאון וצדיק באמת ע"פ התורה. והוא דן בזה רק על הצלת תלמידים בכה"ס הכלליים, שחובה להצילם מחלול שבת, אף שיתחנכו גם בל"ז חנוך נכרי בטמיעה גמורה. ומכ"ש בנדון שלפנינו, שלא רק יצילו תלמידים מחלול שבת, אלא גם יתחנכו חנוך יהודי כתורה וביור"ש. איה איפא תורתכם קנאי קראקא? איה חסידותכם?

האשכנזים. התקרבות בין המאדיארים והקרוואטים נגלתה זה כמה. הקרוואטים היו המיד נאמנים לאוסטריא ובמריה אונגריא עמדו המה מצד הקיסר וילחמו במאדיארים ורק נגד רצונם הסתפחו לממלכת אונגריא אחרי השלום. עתה קנו המאדיארים את לבות הקרוואטים בחנופה. קנאי המאדיארים רוצים להתחבר גם אל המשכים.

המרידה ברוסיא. הכל כמנהג המדינה האמללה הזאת. שפיכות דמים וגזל. חיי האדם אינם שוים מאומה כשעה שחבר הגנבים השולטים ברוסיא צריכים להלחם על קיום גבולותיהם אשר בידיהם והעם צריך להלחם להשהתר מידיהם. לחללי הנפשות האחרות, הנופלות בכל יום בכל עיר ועיר בזרן איזה שומר או ברשעת תלמידו המובהק הרבולוציונר, אין איש שם עוד לכ. חללים רבים נופלים ע"פ טעות. רבולוציונר קל דעת אורב לשר אחד, שסמניו לחיים גלוחות ושפם קמן והוא פוגע כאחד שסמניו כן והורגו מיד ואין לו אפילו חרטה. בווארשא ירו המורדים על הגנראל הבריגדי טיומנסקוב ויפצעוהו קשה. ההנהלות על קופות מסה"ב ובנקים ויחידים התרבו מאד. באונטערלאקען באשכנז הרגה אשה רוסית אורח צרפתי בהיטל בטעות, כי דמיתה, כי הוא המניסטר הקודם מרוסיא דורנבו, שצויה להרגו. — האכרים מתקיממים במקומות רבים. המורדים קובצים כסף באופן הזה. בהחלה כפו את האזרחים לתת להם הרומה, עתה מצאו תחבלה חרשה. והממשלה מבטיחה, בי ככל מעשי האונס לא הסור ימין ושמאל מן הדרך שהתותה לה. אך גם בעת צרה כזאת לא תובל לותר על המנהג הישן, שאין המעשים שוים לדרורים. באמת היא מראה כמעשה, בי היא סרה לא רק לימין מכהבי הדת מלאי ההבטחות הטובות, בי-אם גם לשמאל, מתוך פחד. בן הרים הצאר תרומה הגונה מנכסיו הרבים והעצומים בשתי מיליוני דסיאמין ארמה, לחלקה בין האכרים חסדי ארמה במחיר קמן מאד. גם היהודים יפקרו בקרוב, להקל באיו גזרות.

פראי אויא. את יתרון הגבורה וההבונה וההרבות של העמים האריים נגד "פראי" גזעים אחרים כבר הכחישו היפנים. עתה הכחישו החינאים גם את יתרון אהבת האמת והצדק של ה"מונוטאיסטים" נגד עובדי האלילים. כמה דם נשפך בכל ארצות אירופה במאה שעברה עד שהרגילו העמים את מושליהם להודות, כי אין העם מתקים ועובד בשביל מלכיהם, כי אם להפך ובמה דם נשפך עתה ברוסיא על זה! בחינא יעריצו יושבי הארץ את מושלם הקיסר באלקים. שם לא התעורר העם בלל להטיל ספק בזכות מושלם לרדות בהם וללחצם ולקחת את כל אשר להם, כי אין להרהר אחרי "בן השמים". אך שם נעשה דבר, אשר לא נשמע במוהו באירפה המשכילה מעולם. שם הוציא הקיסר קוואן-חוי כתב דת ובו נאמר: "חקינו והסדר הפוליטי שלנו נושנו ומהומות המיד בארצנו. לכן נחוץ לנו לאסוף חכמה ולחבר ספר חקים חדש. אם לא נעשה כן אז איננו שוים מה שהניחו לנו אכותינו ומה שמסר העם בידינו". הקיסר מסביר בכתב הדת, שהוציא ברצונו, מבלי שרדש זאת העם מידו, כי נחוץ לשנות את סדר המלוכה, ליסד מועצת ממלכה, אשר בה ישתהפו באי כח העם בהנהגת הארץ הנדולה וכל החקים ישתנו, הארץ תהחדש וזרן השרים יעבר מן הארץ, בצדק ובמשפט רוצה קיסר חינא ויועציו להקים הריסות סמלכתו ולחזקה, למען תובל עמוד נגד נכלי עמי אירפה הזוממים לבלוע כל חלש ועצל ורקוב. לתכלית זאת שלח קיסר חינא את חכמי ארצו לסוב בכל ארצות התרבות ללמוד סדרי הממלכות השונות והחקים הישרים. המלאכים שבו ועבודת התקונים החל וכאשר יהקנו כל מעוה, אז יבונן הקיסר קונסטיטוציא. מה שונים המה דרכי נושאי המקלעת, שהם לשחוק ולקלסה בקרב עמי אירפה מרדכי מושלי הממלכה הצפונית, אשר בכל הנסימות המרים שנמו בהם אינם רוצים להודות במה שהורה קיסר חינא מעצמו, כי חקיו נושנים וצריכים תקון.

הקננתם של הרבנים בקראקא. העלילו, כי רוצים להשמיד את היהדות ולבטל את התורה, וטעם הדבר: פחד שוא, פן יגזרו הרבנים אסור על ירושת הרבנות וכמה נכדים ישארו כבי כסא.

בני שם.

בחדש הזה יחל לצאת בלנדון עהון בשם "Pansemitisme" (כל בני שם יחרו). הוא יהיה לפה לאומרים להקים ברית ואחיה בין העמים ממשפחת שם, וביחוד בין שני העמים הראשים לגזע הזה: היהודים והערבים. העהון הזה יערך בירי ועד, שחבר יחרו מעברים, ערבים, סורים וארמנים, ובראשם יהיה כעורך-ראש מר צבי בן אליהו, אבי הרעיון החדש הזה. החפץ להוציא לפעלה אדם את הרעיון הזה — ההאחדות כל בני שם — אומר בן-אליהו איננו יליד השנאה לתורכים או לנוצרים. על אדות הנוצרים תוכיח ההתחברות הארמנים לדבר הזה, ואשר לתרכים — הנה בעלי הרעיון שמים פניהם על תרכיה, לפרש היא כנפיה על כעלי הברית החדשה הזאת בהוסדה, אם האיר פנים לאגדתם. אף כי הרעיון הזה יוכל להחשב בעיני רבים כרעיון רוח, בכל זאת יודעים ומאמינים בעליו, כי לו נתכנו העתידות בארץ המזרח. כתרכים כעמי שם, דרושים אלה לאלה ועליהם להתחוק ולעמוד על נפשם כלם כאחד, אם לא יחפצו להיות לשלל לעמי המערב, אשר ימצאו חפץ בהתפרסם. הערבים היושבים בארצות אשר על גבול ארץ ישראל לא יוכלו להתעלם מסדינת היהודים, אשר כורע הורוע כמעכה הארמה לא החדל לצמח מתחתיה ולצאת לאור בזמן קרוב או רחוק נגד כל העמים. ומה טוב יהיה אז לערכים להתחבר עם עם, אשר לו כשרונות רבים כעם ישראל. ועל כן יש לזם חפץ לשית ידם מעתה עם היהודים וכהיות להם לעזר, לבא אל חפצם ואל משא נפשם, וזכרו להם היהודים לטובה בימים הבאים את גמולם, אשר יגמלו עליהם עתה. לעמי שם החוסים בצל האישלם נכבד דבר האגדה הזאת והברית הזאת להקימתם ולשלומם, אחרי אשר כח הדת איננו עוד עתה ככחה לפנים, להעיר ולעורר את הלכבות ולחבר דחוקים ורק בשם הלאומות ידגלו כל העמים ובה יתחברו ובה יעשו חיל. — אלה קצות דברי העורך הנ"ל במגלה, אשר שלח בקהל, להודיע את דבר יסוד העתון והוא ואת מגמת פני מסידיו. לא נדע עוד אל נכון את תכניה ההתחברות הזאת, אשר ישימו לפני עם היהודים ואת הגבולות אשר עריו תבא — זאת נראה בגליונות העהון ההוא כצאתו. — בכל אופן, הנה הרעיון גדול ונכבד מאד לנו, לשים אליו לב. והיה כצאת הרעיון הזה לאור או בקרבנו לבא עד הגבול אשר בין עולם המחשבות ובין עולם המעשה, בלי ספק ידעו מנהלי עמנו להזהר ולכלכל את דברי ההתחברות הזאת במשפט, אשר לא יניע אל עמנו כמשל סיר החרם עם סיר הנחשת בארצם יחד לחברה. כי הנה ישראל מעט ודל מכל העמים והאחיה וקרבת הגזע מבטח כונד הן לעתית בציה לכד, אם תהיינה נשענות על ההאחדות החפצים... הן דברי ימינו יגידו לנו, כי לפנים סבלו בני ישראל הרכה מאד מעמי שם, שכני יהודה הרעים, אשר היו להם למוקש לעצמותם המיוחדת או לחפשתם, אם התקרבו אליהם ואם התרחקו מהם יתר מן המדה הררושה.

ה צ ו פ ה

מהעולם הציוני.

אספת ראשי הציונים מכל העולם בקלן. מן יום כ"ח אונוסט עד יום א' ספטמבר היתה האספה הזאת בקלן ע"ג רהיין, האספה השנתית של ראשי הציונים מכל העולם תתאסף רק בשנים, שאין בהן קננתם. באספה הזאת רבו הצירים, כמעט מכל ארצות אירופה, אמריקה, מאפריקה הדרומית ומא"י באר ראשי התנועה, ביניהם שלשה מצירי הדומא הרוסית, ד"ר קאצענעלענזאהן מליבאן, ראש הבאנק היהודי, ד"ר שמריהו

לא חלילה לגימנוזים כלל, זה מותר לפי ענינת דעתם, רק להגימנוזים העבריים. ולמדנו רבותינו, האם יגרשו גם אלה העוסקים ביופיה וגולות, השנת נכול, הונאה ורכילות, צביעות ותרמית, ועוד ועוד? — אומרים שלא להתחתן עם האכות השולחים בניהם להגימנוזים, ולמדנו רבותינו, האם זה לא ברור הוא, כי כזמן קצר, אם החתן לא ישהה, תמשלנה הבנות על האכות, ותבחרנה כחפצם ולא כחפץ אבותיהן. הלא היה מוכיח על העתיד! והשולחים האם יאבו להתחתן בכמו אלה? הלא רואים אתם מי ומי ההולכים, שכלם הבהיר ודעהם הישרה אומרים שלא לקבל נדבות מהם, ולמדנו רבותינו, המותר למטרים, לשמשים, לחוננים ולכל הקהל הקדש לקבל מהם? המותר לקבל מהם להשיכה" של "תלמוד תורה", שרוב המשתדלים כרבר הגימנוזים יהני כיד רחבה, יהנו ויוסיפו ויהנו, ואין מענינים כדבר אם ראויה היא השיכה או לא. גם אומרים כי נטנו יגמרו למסור האגימנוזיה נגד הגימנוזים העברי לחברת "שומרי שבת ומצות". האין זה צחוק? חברה, שעליה להשגיח לשמור שבת מחללו, תשתדל לבטל שמירת כלליים ותסייע לחלול שבת ולמדנו רבותינו, אחד שקבל פתקא מן החברה שומן שבת הוא כשעה... ברגע... וכאותו זמן יקבל אזהרה מאותה החברה מלהכתיב בנו לגימנוזים עברי, והוא, אם ישמע לאזהרה ישלח לגימנוזים כללי לחלל שבת, והיהכך כרבר הזה לאחוז החכל כשני ראשיו... עתה אנו מגלים טפח ומכסים מפחים ולעת מצוא נגלה סודות מן החדר והחשבה עיני המשגינים.

ביום ב' שבוע הזה היתה פה אספה של כל נכבדי עירנו מבעה"ב המתונים. נגמד להתאחד יחד לאגודה אחת, אשר תראג לקיום הגימנוזים-הריאלי העברי ולכלכלו בכל צרכיו ולתמוך בו כל אחר כפי יכולתו, למען חזיק היהדות ולהנין עליה מפני מהרסיה משני הצדדים.

וזאת החליטה אשר החליטה: "הנאמנים מביעים את חכתם לגימנוזים הריאלי, שנוסד פה, מכמיחים לתמוך את המוסד ולפעול לחזקתו, אבל הם מביעים התמרסרותם על עריצות החסידים בעירנו ומבקשים מראשי קהלתנו לתמוך כרבר ויהגן על בערי-הביתים המתונים מפני עריצות והקפיה". — שמנת הקנאים ושקריהם הועילו הרבה מאד לחזוקת המיסד היקר הזה ולחבבו על הדואנים כאמת לקיום היהדות ולא לקיום איזו יחידים.

שמואל הכהן שפירא.

בימש. ההתבוללות אינה קנון עונבי הדת לבד, גם קצת האדוקים שואפים לה. אנחנו לוחמים כעת בחירה, לבחור למיעצת העזר רק יהודים, אחינו ובשרנו, ומדמים להיטיב מצבנו בזה, להחליש את האנטישמיים בכית המועצה. אבל לדאבוננו אנחנו מטיגים עצמנו. אולי בעדים הגורלות שונה הרבר. אבל לבחור ביהודים למועצת-העיר כערים הקטנות, ששם יעריצו לפעמים כל נוצרי ויסירו הכובעים וישתחוו לקראת כל שיטר, כמעט כפשוט ידים ורגלים, זוהי הונאה עצמית. — פקט אמתי אציגה לפניכם, אשר קרה בעירנו בשבוע שעבר, שני רקטורים בתור רופא-חולים היו בעירנו, אחד נוצרי והשני יהודי. ומר י. גולדברג זכה להבחר למועצת העיר והוא איש לבוש קפטן-ארוך ובכל מקום השתדל בכל עוז רק לטובת-הנוצרי. גם מבקר החולים היה לפעמים, לדבר על לב אנשי-הבית, שישרחו לקרוא רק הרופא הנוצרי. אך כזה לא אוכל עוד לרשום את שמו בין הכוננים ביהודים כי יוכל היות, כי היה סוכנו... אבל מה השתוממו בשמעכם, כי ככל דבר עומד מר גולדברג לימין-הנוצרים לדעת אחיו. לא אפונה, כי תחרצו עיני משפט, כי שנאה כבושה ליהדות כתוד לכו. זה שנה-תמימה עמד נוצרי פשיט, (אשר היה עד עתה מכה-כפטיש) להתחרות עם מסחרי-יהודים. נכח בית יהודי העמיד הנות לגזול את לחמו, ובמקום אחר העמיד סכונה, לעשות מי-יודה, אשר יהודי ת"ח אחד, מוצא מזה פרנסתו, ואף לא להרבות כסף וזהכ מטרתו, אך למלא נפשו הצמאה...

עתה ערך בקשה להרשות לו בית-מוינה. אבל חוכרי-הפרופינציה, לא הסכימו לבקשתו, אז בקש הנוצרי ליסר מוינת מנופול, ושר המחוז מסר את הרבר לבית-מועצת-העיר, שיחיה דעתו; שמונה יועצים חוו לא, אז עמד מר י. גולדברג, וינאם ינאים: "רא ליהודים כעצמם שיו-זכות כביעמש, כי גם לנוצרים שיו-זכות ליסר בית מוינה. הרצאתו נתקבלה ורעש קם כעיר, וגם כשוק הירקיה, רכרו מזה. כאשר שאלוהו, הרא גרוע מאנטישמיים אתה? אמר: אנכי לברלי, אינני סכחין בין יהודי ונוצרי. ובאמת מר גולדברג, הוא איש מוצלח, כי גם הרופא-היהודי עזב עירנו, והרופא הנוצרי, המתנה טובה, נשאר אצלנו, וכשבוע

לעווין ועורך הדין ראזענבאום ממינסק. גם באו ד"ר נורדאו, פרופסר ווארבורג וד"ר מרמורק ספאריז. כראש האספה ישב נשיא ההסתדרות דוד וואלפזאהן. הדין והחשבון מראים על התקדמות התנועה. ישנן אגודות-ארצות באוסטרליא, בנייזלנד, ביסן, כחינא. כמאנדשור, כמאלאקא, כמצרים. באפריקה הדרומית, כמארוקו, כארגנטינה, כברזיליא, כמנדא וככל ארצות אירופה ואמריקה הצפונית. התנועה התרחבה ביחוד באשכנז, באוסטריא, כאמריקה, באפריקה ובאוסטרליא. ואף ברוסיא, אשר סבלו שם היהודים כל"כך מהמהומות, לא אכרה התנועה מכחה הפנימי. עקר פעולת האספה השנתית היה לערוך חשבון מפעולת התנועה בארצות השינות ולקבוע סדר העבודה עד הקננתם הבא. ביחוד הושם לב לעניני ארץ ישראל. כל המוסדים, שנוסדו שם, מראים מחזה השתגשנות ופריחה. סניפי הבאנק הלאומי בירושלם, יפו וכארות הודכים ומתפתחים. בשמחה רבה שמעה האספה את דבר ההתקדמות הרבה של בית הספר לאומיות ולמלאכה "כצלאל" בירושלם; האספה נאותה, לתת למוסד הזה סך כסף לקנין קרקע ולבנין בית מיוחד לכיה"ס. המוסד הזה נועד ללמד את אחינו יושבי א"י מלאכות ביתיות ולהמציא כזה מחיה לאלפי משפחות. מיתר עניני א"י, שעסקה בהם האספה, יש להזכיר, כי נתנה האספה נחלת שדה ליתומי קישינוב, שהעבירום ציונים לפני יננים אחדות לא"י, ללמוד שם מלאכות ועבודת האדמה. האספה החליטה, להוסיף לעבד עבודה פוליטית-דפלוטמטית ולכלי התרפות גם מעבודה מעשית, להכנת הארץ בכל האמצעים. חלק גדול מוכוחי האספה הקדש לחזוק ההסתדרות והרחבתה. לקרן הקימת הלאומית, אשר כנדרות מסנות נקבצו בה עד כה מליון פראנק ומחצה, כבר המציאו צורה משפטית. פעולת הבאנק הקולוניאלי הגבלה רק לא"י וליתר ארצות המזרח. הקביעה הזאת היא דחיה מחלטה לכל שאיפה לכונן ככח הבאנק הזה מדינה ליהודים בארץ אחרת. — האספה הקשיבה להודעת הועדים לתעמולה ולכלכלת העם וסמטיסטיקה. שימת לב רבה העירו הודעות ראש הועד לחקירת הסבות של הפגרומים ברוסיא ופעולותיהם. תוצאות החקירות תכתבה בספר, לפרסמן. — אגודת ציון בקלן עשתה משתה לאורחים, שהשתתפו בו כאלף איש.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. המלה רח"ש מוכיחה לנו, כי בימים הראשונים היה מנהג שהראשון בקהלה היה הרב, אחריו החזן ואחריו השמש. אבל הזמנים משתנים, עתה הננו רואים פה הרבר להפך. שמש אחד, שאינו ראוי לשפל בו, התרגו ויתמרמר על דבר התיסדות הגימנוזים העברי, ויעורר גם את החזן, ושיניהם את הרבנים סהבד"צ פה, ולהם הסתפחו עוד אחרים ממקנאים קנאת ד' צבאות, ויעשו את כל הארץ כמקחה, ללחום ב"כופרים ובני בליעל, משמדי ישראל". והנני שואג: ולמדנו רבותינו המותר להחליף רח"ש כש"ר? ר...? כלומר שמש חזן רב. כמה אלפי נערים מבקרים גימנוזים כללי ומחללים שכת וכל קרש, ומתרחקים מאתנו ע"י חנוך נכרי ואנשים הרוצים, כי בניהם ישארו נאמנים לעמנו ולדתנו, משתדלים כדבר יסוד הגימנוזים, להציל כניהם והנני שואל: ולמדנו רבותינו, אנו הרוצים רק אחת משתי אלה, (לעצות איננו צריכים) לשלוח לגימנוזים כללי או לגימנוזים עברי, האם מותר לנו להקריב בנינו, מיראה פן ואולי יסתפרו עוד אחרים להגימנוזים נגד רצינכם, הלא חייך קודמין לחיי חכרך? וילמדנו רבותינו המותר להאכיל טרפות במקום שיש כשר? הלא "כרי" הוא, כי בגימנוזים כללי מיר יחללו שבת, ובגימנוזים עברי אפילו לפי שיטהכם רק, "שכא" וברו ושכא ברי עדיף... בנות החסידים התקרנה עתה כ"ם גכוחים וגם גימנוזים כללי, והן מתחנכות שם חנוך נכרי גמור, ובשעה שהאב מוסר "כל מקדש" מומרים לבתו, "מה יפיה" ואף היא מומרת "קרור" יקרא לבן עם בת"; ולמדנו רבותינו, מדוע אינכם מוחים בלל? מדוע הכי"ד נחבא כזה אל הכלים? המשא פנים יש כדבר יען בנות חסידים הנן? או אולי גם בנות המוחים ביניהן? איה בעריש, זושא מאירל ומנדלי? מדוע אתם מחשים? הלא הבנות הנכריות יטרפו מאכליכם ועוד יותר ויותר... אומרים, כי יגרשו מבתו מדרשים את אלה שישלחו כניהם להגימנוזים

ביהודי וכבנו ויפצעו. אכר עשה זאת כדון. הנמצעים נסעו לבוכה. אחרן הרבסט.

המצאה גליצית. ר חיים שטיקלער במאסט הנדוכה השיג מלגמה מלכוב, כי בנו שמריה מת פתאם בקולוסיאום. האב הנכהל וכל קרוביו מהרו ללכוב וימצאו את בנם חי, משלח המגנרמה הוא כפי החשעה חותן שטיקלער הצעיר הכועס עליו.

פגעים רעים. ביום ה' שעבר השתכר אכר אכר בבית מוזג יהודי בסמבור היינה ויך את כל הנמצא בבית. לקול השאון באו שוטרים לתפשי וגם את פניהם לא נשא ויך בחרפה לחייהם. בעמל רב הביאוהו אל בית הסהר. בין הנאספים עמד נוצרי העוכר אצל יהודי ובחרות אפו על המוזג ענה: לו היה לאל ידי אז חנקתי את כל היהודים. — במר"ש שבר ישר המחוז בעירנו מרכבה עגלון יהודי, לנסוע לחירוב לנשף חשק, כי קרוא היה שם. כאשר הסב את המרכבה לשוב הביתה השתוככו הסוסים לקול יריה, שירו לכבוד שר המחוז וילחצו הסוסים את ראש היהודי אל הקיר ומיד מת. ש. י. ה.

תפרה במקום תפרה. מלכוב מודיעים אותנו: כמו בשנים הקודמות כן גם בשנה הזאת משכירה קהלת לבוב את הזכות להתפלל בימים נוראים בבתי תיאטראות ואפילו בבתי מיוחדים לזונות. בעד עשרה שקלים נורמת הנהגת הקהלה חלול השם בזה. בעוד שקהלת וויז תתמוך מקופתה את רוב המנינים ותקנה מהם כרטיסים. להלקם לעניים הנונים חנם. תקח קהלת לבוב כסף מירי יחידים בעד רשיון לערוך מנינים בבתי פדשות ומביאה אתן זונה אל בית ה'. איה הרבנים? הבי עידם עסוקים כל כך בעריכת הכשרים על אתרוני יון ועל יין צמפיים?

רוסים בעורת הציונים. במוסקוא נוסדה מפלגה חדשה של רוסים נוצרים, קונסרוואטיבים מתונים. שהציבה לה למטרה, לעזור את הציונים להשיג מדינה אחרת כחפצם. למען יעמטו היהודים ברוסיה.

מורסטאי נגד הציונות. בספר חדש "המורדים", שיצא זה עתה לאור כשפת צרפת נמצא מאמר מאת הנראש לעא טולסטאי נגד הרעיון הציוני. טולסטאי לשטתו, כי הוא שואף לבטל את הממלכות ואת הברלי העמים ולראות את בני אדם כעם אחד חפשי בלי עבדות ממשלה. הוא מאשים את הציונים, כי הם רוצים לחדש סמרטוט אירפ' ישן, לחקות מעשי עמים אחרים. כן טוענים גם הסוציאליים. אבל אין החכמים ההם רוצים לשים אכ לב, כי אין היהודים יכולים להיות צדיקים כנרון זה מעטים אחרים. על היהודים להגן על עצמם באותם כלי הנשק, שאחרים נלחמים בס. אם אין חפשי להם להבלע ולהרטש ברגל גאות אחרים. טולסטאי טוען גם טענת רבני המאה, כי הדת הוא נגד שיבת ציון. הדברים האלה נכדים, כי לא מלכו יצאו, כי אם מלכ רבו בעברית, רב מתבולל ממוסקוא, שהגאולה הוא ההתבוללות בעיניו.

אובד. מהלשכה המרכזית לעניני גוכי היהודים בברלין מבקשים מטנו לפיכם את הדברים האלה: ל י ב בארש כבן כ"ג שנה מבערעזינא פלך מינספ ברוסיה נסע ביום כ"ג יולי שנה שעברה מני-יורק להאמבורג ויגיע שמה ביום ג אוגוסט. שם עלה על עגלת מסה"ב, לנסוע לאיידרסקוהנען על גבול רוסיה ומשם לביתו. אך האיש לא הגיע לאיידרסקוהנען ועקבותיו נעלמו. אבות הכחור הזה, שהוא תם מעט, מבקשים מאת כל יודע דבר על אדותיו, להודיע בזמרו ע"פ האדרסה של הלשכה המרכזית לעניני הגולים היהודים, Centralbureau für jüdische Auswanderungsangelegenheiten, Berlin W., Lützowstr. 8. סמניו: קומתו גבוה מעט ורזה, שערו צהובות כחות, עיניו בחולות, עורו לבן, לישונו יהודית ומעט אנגלית.

המסע לארץ ישראל. המסע לא"י, שתערוך חברת "ציון" המרכזית בוויין, יהיה נהדר ומרוטם. החפצים להשתתף מתרבים ובמרה שירבו הנוסעים ירבו גם התקונים הטובים בכל המסע. אין ספק, כי כל יהודי אמיר, שיש מקום בלבו גם לרעיונות מרוטמים את הנפשי, משתוקק לראות פעם בחייו את הארץ הקדושה משאת נפשו כל יהודי. ליחיד קשה הנסיעה וגם אם ירבה להוציא כסף לא ישבע ענג רב ממראה עיניו וישבע תלאות על כל צעד וצעד. עתה שעת הבשר לאנשים כאלה לעלות לציון ברנה, בלי כל עמל ובלי תלאות הדרה, לשבוע רק

יש לשער, כי ברעד ארטה התנער כסף החי מתוך נקיקי הסלעים ויפל אל הניא הסנור. שני העשירים המציאו קרן להוציא את העשר הרב מן הים ויחפרו דרך בין ההרים להביאו אל ארץ נושבת.

יוהאן ארט. הארכידוכס יוהאן סאלוואטור. המכונה עתה יוהאן ארט, ממשפחת סיסר אוסטריא, שכרה בשנת 1890, יען לא הסכים הקיסר, שיקבל עליו משרת נסיך כבולגריא ולא נודע מקומו, נגלה בארגנטינה. שם עבד כתור שכיריים; עתה מודיע הסנאטור גארזון מאורוגוואי, כי הלך ליפן ושם הוא עתה.

מה בן צדק ורשע. גם צרפת יצרה עתה חוק שביתת יום א'. אכל ממשלת צדק כממשלת הרפובליקה הצרפתית של עתה לא תעשה את החוק למשא בכר על העם, כי הוא יודעת, ישחקים צריכים להיות לתועלת כל העם ולא לרעתם. השביתה לא נקראה כלל שביתה יום א', כי-אם שביתה יום אחד בשבוע. ע"פ זה יוכל דנוצרי לשכות ביום א', המחמיר והיהודי כאלג'יר ביום ו' וביום השבת. השביתה אינה חובה, כי-אם רשות. חובה רק על בעל הבית, לתת דרוו למשרתו ביום השביתה. על כן רוב החניות בערי צרפת פתוחות ביום א' למרות החוק.

ע"ד אתרוני א"י. העסקן הצבורי מר יהודה ליב קארעץ נסע טרעסטמה במלאכות האנורה "שרי עץ הדר" ביפו, לעסוק בקבלת האתרונים ובהפצתם. כל החפץ באתרונים מגני היהודים בא"י, שרק הם לבדם כשרים ע"פ עדות גדולי הרבנים, ולהחזיק בזה ידי העובדים בזעם אפס את אדמת קדשנו יפנו אליו מיד בלי אחר ע"פ הכתבת: Leib Koretz Triest Poste restante

יד אחת. כל זיונים נוסעי האתרונים עשו גם כשנה הזאת יד אחת, דרווש מחיר גבוה מאד בעד אתרוניהם הפסולים ע"פ דין, בידעם, שהמשפט הקדום והמנהג אשר בישראל יבאו לעזרתם. הסוחרים היהודים בוראי יהיו מוכחים לשלם כאשר יושת אליהם ולבקש כספם מיד הקונים. הסוחרים רק אז יהיו חפשים מן המס הכבד, שיטילו עליהם היונים, כאשר ידע כל רב בקהלותינו את חובתו, להכריז אסור על אתרוני היונים, כחות דעת גדולי הנאונים, בלי כל! היש, פן יחשבוהו איזו קנאים לכרוך אחרי ציונים. אבל לזה נחוש מעט עון, מעט ידיעת עצמם וזה חסר לרוב הרבנים. בל אחד מביט על חברו ואינו רוצה להיות הראשון. מה נאה היה אלו יוכלנו לענות את היונים על הקשר שקשרו נגדנו— בקשר נגד סחורתם! אבל הרבנים רוצים רק בשלום. או לנו משלום כזה!

מנהג הגמנויים הריאני בקראקא בלמודים העברים יהיה הרב ד"ר יוסף זליגה. הנני מברכים את מיסד הגמנויים לבחירתו זאת ואת סופרנו הנכבד ד"ר זליגה לקבלו על עצמו המרח הזה. עתה בטוחים אנו, כי ישתגשג המוסד החדש הזה. הרב החכם ד"ר זליגה ינהל את המוסד ביראת ה', ברוח בברי, במשטר ישר, יכניס בלב התלמידים אהבה לתורה, לעם ישראל ולכל הקדוש לנו. לאיש הזה התפללנו, כי יעמד בראש המוסד. בעמידת החכם הזה בראש המוסד החנוכי היותר נכבד בגליציה תתחיל תפוסה חדש בחנוך העברי ובטוחים אנו, כי יעמיד תלמידים הגונים, אשר כהם יברך ישראל.

שוטרים בביהכ"נ. באיזו אמצעים אומרים המתבוללים הפושעים לשרור על העם ולכופו לעשות רצונו נראה הזה. בולוטיבוב התאספו ציונים בשבת בביהכ"נ לשמוע דרשת מר ליב טויכעס. הדבר היה רע בעיני אנימטורי הקנדידת המתבולל ד"ר גולד, הרוצה להבחר לכבודו ולמבור עמו ביד זרים. ויבא הנבאי עם שוטרים מזוינים ויגישו את הנאספים. וכאשר התאספו אחרים הביא הגבאי אחרים מעברי ד"ר נוכד ויתחילו למרוא תרלים והררשה לא נדרשה. שוטרים בביהכ"נ לצורך פוליטי ע"י יהודים, להגין על בחירת פושע ישראל מוסר עמו לזרים, שלא רצה למול את בנוי—וזהי רשעה, שרה בוגדים מכשרים לה.

כמו ברוסיה. ביום ד' שבוע שעבר נסע חוכר האחוזה היישראל מענדל בערגשטיין מכפר קאמיענקי אצל סטאניסלאו ליום השוק. בהגיע אל יד היער פרחו אליהם בדורים מקנהרוביה של ציד. בדורים אחרים פגעו

יעבר או שלפנו רצה לקנות דבר מה אצל יהודי וכאשר נדמה לו, כי המחיר-גבוה, הגיד הדר. בפומבי: "צריך אני ליהודי עשיר, שיחלה זמן רב, אז יכלתי לשלם מחיר רב בזה". אם נאכה לנוח את כל מפעלות מר י. גולדברג ולבקרם בבקרה, אז הוכחו כי מוטב שיהיה לנו בא-כח נוצרי במועצת העיר. אך הלא ימים נוראים באים, אולי ישוב מעתה בתשובה, וזכה עוד להבחר, ואם לא, נשים זאת אל לבנו... א. ווישץ.

קוטי. ב"המצפה" גליון כ"ח ש"ו כבר הודיע "עובר אורח" ע"ד שאלת הבשר, אשר עלתה בעירנו על הפרק בימים האחרונים, גם ממעשי זדונו של הרוקח היהודי המתבולל אדאלף אוס'אנדר, ובכ"ז לא אחשוב למותר להודיע עתה את כל פרטי הדברים בענין זה, אשר בל"ס יענינו עוד הרבה רבנים וראשי קהלות בגליציה. בהשיעי לחדש מאי ש"ז קצב פה בית פקידות העיר את המחיר לבשר כשר כהר ומ"ד הלר וכבשר טרפה צ"ו הלר הק"ג. את המחיר האחרון שמרו הקצבים היהודים בריוק, אבל את מחיר הבשר הכשר העלו בלם בהסכמה אחת לכתר ושבטיים ורשה הלר הק"ג, על העשק הזה מצד הקצבים התמרמרו יהודי עירנו ויפנו לעזרה אל ראשי הקהלה ונשיאם הרה"ח הגביר מר יוסף שטנר קרא הכף מועצה, לעצור בעד החמס. גם הרב הגאון מ"ה חיים גערענמיר האכ"ר דעירנו נקרא אל המועצה, והוחלט, גם נתן צו להשיב"ס, לבל יבדקו את הבהמות הנשחמות מאלה הקצבים, אשר יעלו את מחיר הבשר הכשר יותר ממחיר הקצוב להם עפ"י פקידות העיר, וכרי למנוע לכל ישחטו הקצבים את בהמותיהם בוויזניץ הסמוכה לעירנו ויביאו הנה את הבשר למכור, וגם לבל ירמה הקצב בהבטיחו לפדות המחיר הקצוב ואחרי הבדיקה יעשה בחפזו, נדבקו היכף פתקאות כבתי התפלה ועליהן ביוגים הדברים האלה: "להתודע ולהנלות! בישיבת מועצת הקהלה הוחלט לבלי שלם יותר מכתר ומ"ד הלר ק"ג כשר בשר (היהם הנשיא). הנני מחוק עפ"י דהוה"ק את תקנת הקהל הנ"ל ומודיע שכל מי שיעבור וישלם בעירנו מחיר הבשר יותר מהקצוב למעלה יהיה הבשר טרפה כבשר חזיר והיה שאלה על הכלים" (חותם הרב). הדבר הטיל רעש גדול בעיר, הקצבים עמדו במרמם ויחדלו משחוט בקר במשך שני שבועות. בראשם התייצב הרוקח היהודי וינהלם בעצותיו המחכמות, הוא הבטיח להם, כי הנשיא והרב בודאי יקחו את ענינם בעבור הדבר הזה. ותיכף רץ מאדון לאדון ויהאר לפניהם את הדבר בתמונה אחרת. הוא ספר להם שערורה, אשר נעשתה בישראל, כי התקוממו נגד הנוצרים בהחבלות ערמה, להזיק את מחיר בשר טרפה, למען הוויל במדה זו את הבשר הכשר. האדונים כמוכן לקחו הדברים כמו שספר להם, בחשבם, כי הרוקח המתבולל, הנושק תמיד שולי מעיל כל אדון, מקנא את קנאתם, (ובדבריו תבע גם את עלבון החזיר אשר בישוהו רבנים כחנם). גם ערך כתב פלסטר, כי הנשיא והרה"ג הנ"ל הטילו "חרם" והם הזמנו לב"ד העונשין פה. שם הנידו הנקראים, כי ימאנו להגיד פרטיכל לפני השופט המקומי. ובכן גשלה הנה מב"ד הנלילי אחד מיועצי המשפט, והוא הזמין את הנשיא ואת הרב, את המלשין ואת הקצבים בשלשים איש. החקירה והדרישה ארכו כשני ימים, ואחרי עבור שמונת ימים באה, לדאבון לב המלשין ולבשהו וחרפתו, הודעה מהקמנטוריא, כי הרב בטל ומבוטל. הנה כי כן סכלה עצת הרוקח, ועוד רעה נשקפת לו, כי האבן אשר נלל אליו תשוב, יען כי כפי הנימיע לא יחשו עתה הנשיא והרב, אך יביאו את הארון הנכבד הלו כמשפט על החפיוא עליהם עלילות דבר "החרם", אשר אזכר לו בכל הענין הזה, אבנם אין לדעת תוצאות הדבר, אבל בכל אופן יקח לו הרוקח הזה מוסר, לבל יוסף עוד לרוקח "פלסטר" ממין זה. ב"ר.

מכרוב ומרחוק.

ים של כסף חי נגלה עתה בין ההרים במדינת זוערא-קרוז ברכיבליקה מעקסיקא באמריקה. גדל שטחו יותר משלשה מעונות שדה ועמקו מעשר עד חמשים רגל. שויו מיליונים הרבה. את שמועת נלוויה הביא חופר ארמה אחר. אחרי אשר מרד את הים לארכו ולרחבו חלה ברעל כסף החי. בקומו מחליו התחבר לשני עשירים גדולים, שהככו עמו וימצאו דכרוי אמתיים. יושבי הארץ הקדמונים ידעו את הים הנפלא הזה מעולם ולא ידעו איך להנות מן ההון הרב הזה הצפון בסתר הרים גבוהים ויליכ ישימוץ.

ענג רוחני ועצמותיו תחלצנה ממסע של טיול כזה בארצות המזרח ובארץ מהמרגו, כמקומות אשר בהם התהלכו אבותינו הקדמונים, מלכינו, שרינו נביאינו ורבותינו. תנאי המסע בגליון ליג.

מושבה חדשה בקנדה. חמשים משפחות מלנדון הלכו לקנדה ליסד שם מושבה יהודית במערב יהודית הארץ.

כלים מבית המקדש. באכרמיה למדעים כפארוי דרש הפרופסור קלרמן-קאנו, בקי גדול במלאכת בני קדם, (שגלה לפני שנים אחדות, כי עמרת המלך היוני סיטאפורנס, שהובאה למוזיאום הפארווי מזויפת היא מעשה ידי צורף יהודי בארסה) על אדות הכלים, שמצא מורגאן בחפירותיו בשושן הבירה. קלרמן-קאנו דוכיח, כי הכלים האלה הם כלי קמרת מביהמ"ק, שטמנום שם בהנים יהודים מגולי כבל. על כל כלי וכלי חרות בכתב העברי הישן ובלשון העברית הקדמונה כלשון הנביאים הראשונים כמות הכלים ותשמישם. הכתב דומה לגמרי לכתב העברי הישן, שנמצא חרות על אבני צנורות המים של חזקיה מלך יהודה. כפי דגראה לקח אחד מגדולי הכהנים את הכלים מבבל לשושן, כאשר חרבה כבל, ויחביאם שם, ובניו בימי זרובבל לא עלו לירושלם או לא ידעו מקום מחבואם.

השמרונים. בלנדון מתעכבים עתה ארכעיה שליחי השמרונים, הם שרידי הכותים היושבים עוד בשבם. מספר כל השמרונים בזמן הזה כמאתים נפש אדם. הם מתפארים, כי אמונתם היא דת ישראל האמתית. השליחים כלם כהנים ושמותם יצחק בן עמרם הכהן-הלוי, ספיק בן יעקב הכהן-הלוי, ננה בן כדר הכהן-הלוי, סיכבי בן יעקב סלבי, כלם דמי קומה כענקים ודלי בשר, מדברים בנמוס ומרבים בשתיקה. לבושם בגדי כהונה. בדרכם הוליכו עמם ספרים עתיקים. כתבי יד יקרים, ביניהם ספר תורה ישן גושן, סררי תפלה מימי קדם ולוח זכרונות כהניהם הגדולים. הם באו לנדונה, לבקש תמיכה, כי עניינם הם ואינם יכולים לשלם את המסים הכבדים, שהממשלה הניחה [עלהם]. ההגמון הנוצרי מירושלם נתן בידם מכתב מליצה אל ההגמון הראשי בלנדון והמלך עדוארד יקבלם בחצרו בשבוע ממסעו. לשונם ערבית וגם עברית הם מדברים במבטא עתיק. ראוי לדעת את מבטאם ולשער על פיו את המבטא העברי הקדמון בדר אפריים. הם מאמינים רק כתורת משה ולא בנביאים ובכתובים.

נוצרים שוכרי עבתו. לא רק ברוסיה נמצאים נוצרים שומרי שבח, כי גם בשוויץ. מקום מושבם הוא ביחוד בשוויץ דצרפתית. בכל קיץ המה חוגגים חג גדול. באהלים המה חונים, מחנה גדול על פני השדה ובני אמונתם מכל הארצות יבאו אליהם. לחוג עמדם חנם, גם מאמריקה יבאו, אשר שם כשמונים אלף שומרי ישבת. נפלא המחזה. כמאה אהלים פרושים בשדה ובתוך אהל גדול — בית התפלה. שלש פעמים כיום השבת יערבו תפלה. אחרי התפלה יעמד המטיף וידרוש ומתרגמן מתרגם דבריו לכל הלשונות. גם בשנה הזאה חגגו חנם על פני השדה והמטיף הוכיח מן התורה, כי רס היום השביעי הוא היום הקדוש, אשר בו בחר אלקים ורא יום אי.

אביד לב: יהודי אחד נשלח לאסוף כסף בשביל ישיבה בעיר אחת קטנה לא אבו לתת לו מאומה וגם לא מקום ללון. בצר לו בקש שיפתחו לו את עורת הנשים של ביהמ"כ וילין שם. האינד ירא מפני המתים הנאספים שם כלילה שאלהו לץ אחר. אדרוש מהם נדבה, ענה האורה, ומיד יברחו מפני.

חמירות במדבר סיני. מדבר סיני היה בשנה הזאת לדבה בפי כל מפני הסבסוך שפרץ בגללו בין מצרים ובין מורקיא. לבן ראוי לשמוע מה בפי החוקרים על אדותיו. החפירות, שחפר חוקר קדמוניות מצרים פלינדס פטריע בהר

סיני, מאירים אור מעט על תעלמות המקום הנפלא הזה. החוקר הזה הוציא עהה לאור את תוצאות חקירותיו. — פטריע הלך לכסעיו מן העיר זועץ, אשר על לשון ים סוף, ויסע אז נוה המדבר הראשון נחל גאראנדל ויחפש כהר סיני אחרי בתובות עתיקות, אשר חרתו המצרים הקדמונים בסלע, בבקשם שם אבנים טובות. ואמנם מצא שם ציורים חרוטים בסלע המתארים מסע המלך המצרי סעמערקעמ מבית המלכות הראשון, שמלך אלפי שנים לפני חרבן ב"ש. הציורים ברורים מאד. שם כותאר המלך רהיא בהכוהו בקרדם נשיא ערבי המשרהוה לפניו. ענ הסלעים נראות גם עקבות כתב, אך זה לפני שלש שנים השחיהוהו בזרון מחפשי אבנים טובות. בלוחות האחדים, שנשארו, כתוב על אדות המלאכים, ששלחו מלכי מצרים אל הר סיני, לחפור מטמונים. המלאכים עבדו פה שבועות אחדים בימי הקור ואחרי בן שבו מצרימה, אחרי שחרתו מעשיהם ומעשה מלבם לזכרון בסלע. שיני הר סיני היו השובים בעיני המצרים רק בגלל אבני המירקין, שחצבו שם. למצרים היה שם אלילה ממונה על האבנים היקרות האלה ושמה, "המהור" ועל התר הוא בנו לה כקדש, היא לא היה אלילה מצרית, כי אם ערבית. המצרים עבדו שם גם לאליל אחר ושמו סופדי. בחרבות הכקדש היה נמצאים עוד עתה מזבחות שבורים, שעליהם הקריבו קרבנות ויקטירו לבונה. שבבות אפר צבורות שם. סמוך להם נמצאו כלי אבן שבורים ומזוקקה. עקבות משכנות רבות מראות, כי עובדי האלילים ההם ישנו שם אצל המקדש ויבקשו לראות בחלום את מקום המטמונות. מי שהצליח בעבודתו הקים פה מצבות או עמודים ויכתב עליהם את תודתו לאלילו. המצבות והבתובות נמצאות עוד. כאשר בא דקץ לכמשלה מצרים במדבר סיני נפצו הערבים כל אשר מצאה ידם, אך השברים נמצאים עוד והדברים החרוטים נקראים, כי אין שם אויר לח להשחיהם. כן מצא שם פטריע כלי אבן ישנים ושברי צננות של שיש סימי המלכים האחרונים. החשוב ככל גלוייו הוא כתב עברי ישן, שמצא חרות על אבנים. מזה סתירה לאומרים, כי העברים הקדמונים לא ידעו את הכתב עד שלמדוהו מן המצרים. הכתב הוא מלפני רדת ישראל מצרימה. "באשר אספו העברים, אומר פטריע בספרו, את החמר לכהיבה דברי ימי עמם (כספרי נביאים ראשונים) היתה זאת הוצאת בתים עתיקים לאור, אשר היו כבר בכתובים, ולא רשימות ספורים, שהיו נמסרים בעל פה". פטריע מוכיח את אכנת רשימות התורה ע"ד מסעי בני ישראל במדבר. מקום החנותה הראשון היה נחל גאראנדל הנ"ל (אילים שבהורה). רפידים מקום המלחמה בעמלק הוא נחל מיראן. כאשר ראה פטריע את שמכת המדבר, אשר בו נדדו בני ישראל, השתומם על ספורי התורה, כי שם חיו ששים רבוא גברים, לבד מטף ויעש ככל אשר עשו יתר מבקדי המקרא וימצא החבלה מעירה שחוק, לבאר דברי התורה. לדעתו כל "אלף", שבכספרי ב"י בחומש הפקודים, אין פרושו 1000, כי-אם חברה, משפחה. וכן בזהב חוקר אירופי ההולך לברר את [האמח; כאשר יגיעו חוקרים כאלה לדברי התורה יאבר שבלם

הישר. לורד קרוכר הודיע בפרלמנט האנגלי את הדברים האלה על דבר מדבר סיני: כל חצי האי הוא מדבר שכימה ורק בנהלים האחדים יצמחו איוו שיחים ותמרים. מי המעינות יולו במרחק לא רב ואחרי בן יאבדו בההו בתוך החול, כלי כל תועלת. יושבי כל הארץ הם לא יוהר משלשים אלף. כלם ערבים. רק שבט גבליה מתיחס לזרע אנשי הצבא, אשר שלח הקיסר יוסמיניאן בימי המאה ה' לנוצרים, להגן על מקלט הנוצרים הנוצרים, אשר על ראש הר חורב. חקים מיוחדים ליושבי הארץ, אשר יסודתם בימי קדם. כפר נפש הוא עקר גדול בחקיהם. כי ירצה איש את רעהו, הרשות ביד גואלי ההם, קרובי ההרוג עד דור חמישי, לנקום דמו או לקחת כפר נפשו. סכום הכפר קבוע והוא ארבעים ואחד גמל, אשר על הרוצח לתתם ביחד או לאחריים עד תום שנה אחת. אם היה ההרוג והרוצח משבט אחד, אז על משפחת הרוצח לתת אחת מבנותיה

לאשה לאחד ממשפחת ההרוג חנם. היא יושבת בבית בעלה עד אשר תלד לו בן ואז השוב אל משפחתה. ואם אמור האמר האשה אהבתי את בעלי ולא אשוב, אז על בעלה לקנותה במהר ומתן מאת משפחתה ולקחתה לאשה כדה. תחת האשה יכולה משפחת הרוצח לתת חמשה גמלים. כי ימית איש את רעהו בסתר ויכחיש מעשהו והדבר יגלה, ישלם כפר פי ארבע. איש שנעשה לו עולה לפי דעתו, הרשות בידו לעכום את אויבו, לקחת את גמליו ולתתם למשמרת ביד שלישי, עד אשר יאות אויבו לבוא עמו לבי"ד. השופט העליון במדבר סיני נקרא אל-מובאשא. משפטו הוא כמשפט האורים. הוא חורץ משפט באש ובמים ובחלום. משפט האש כך הוא: מחבת ברזל נתן באש עד אשר תאדס. על הנאשם ללקק את הברזל המלבן. והיה אם אשם הנאשם ההינה בויות על לשונו. מעם הרבר הוא, כי היודע עוונו תיבש לשונו מפחד והצרב, אבל הנקי לא תיבש לשונו והלחלוחות הגן עליו מפני האש. משפט המים כך הוא: המובאשא ואנשיו יושבים עם הנאשם סביב ספל נחשת מלא מים. השופט מנחש והספל הנועע ויסוב במעגל. והיה אם חייב הנאשם, יגיע הספל עדיו ויעמד אצלו ואם נקי הוא ישוב הספל ער מקום השופט. זהו מין היפנומיזמוס. במשפט החלום יתגלה לשופט בחלומו אמהת דבר המשפט. העד המעיד בבי"ד יקבל שכרו. שבועת העדים חמורה כאד. על העד להזכיר שם אלקים שש פעמים בעמדו במעגל. — סדר הנשואין פשוט הוא. האב מובר את בתו לאשר יחפוץ בחמשה גמלים. הוא תופש ענף בידו ואומר, "זה ענף בתי, אשר נתתי לך לאשה כדה אלקים ונביאו, עליך לתת לה שארה וכסותה ולהביא לה כל חפצה, אם אך תוכל". את פי הנערה לא ישאל. הבעל יקח את בלתו ועולה להרים ויושב עמה שם שבעת ימי המשהה. אם לא ייטב לאשה בבית בעלה הוכל לברוח אל בית משפחתה ועל בעלה לתת לה נט בריהוה. — יושבי מדבר סיני כלם יראי אלקים, אבל בורים גמורים, אינם יודעים את תורהם וגם כהנים אין להם. על בן הם עובדים גם לנשמות אבותיהם וגבוריהם. הגדות רבות הם מספרים על שיער אביהם, הדומות להגדות המצרים והיונים על אליליהם. מדברי ימיהם אינם יודעים מאומה. ואם ישאלום מה היו במרם קבלו דה מחמד יענו, כי היו אחים ליהודים (אדום).

בשנה האחרונה החלה ממשלת אנגליא לשים עיניה לטובה על הארץ הנכחדה ההיא. שלחה שמה פקיד, לעשות סדרים בארץ, לנטוע עצים, להגין על הנחלים, לנטוע שם מעט תרבות ולהפוך את הישימון ככל האפשר לארץ נושבת. בנתה בית תפלה לערבים בגבל ובתים לפקידים ולשומרים ומסלות לעוברי דרכים.

Vorlesungen u. Essays, anlässlich der ersten jüdischen Gesellschaftsreise nach dem heiligen Lande 1905. Verfasst u. herausgegeben von Rabbiner Dr. H. E. Kaufmann Pozega 1906. Verlag Leopold Klein. Preis 3 Kronen.

הרב החכם הגוסע השתדל לחדור אל תוך אפי הארץ ויושביה ולהוציא מתוך היכל הקסם ציורים, שלא שזפתם עוד עיני אדם. הוא שם עיניו על אחינו ותרכותם וחטיבה גדולה עשה לידעת א"י. על כל דף ודף נפגוש השקפות וסקירות מדעיות. בי"ב פרקים מרציא המחבר על אדות מסעו. השפה צחה ונעימה, הסגנון רענן, הרעיונות מדכבים ומביאים התעוררות בלב הקורא. כדאי כל פרק להקרא באספות לאומיות. בהיות מסע חדש נכון לעלות עתה לא"י הגה הספר הוא עתה דבר בעתו, מנהל לכל המשתתף במסע הזה, שידע המחבר לתת לו קסם חדש ותשואות חן. ביחוד ראוי להזכיר דבריו בפרק ג' על אדות הפראים במצרים. כדברו בפרק ה' ע"ד כברי אבותינו בחרון הוא מדבר בהרגשה נפלאה על תכונות הנפש הישראלית הן עם רגן הצרפתי ונוצחו. בפרק ח' הוא עוסק בדבר "החלוקה", שהעלתה אבק רב כ"כ בימים האלה. כדאי הוא הספר הנחמד הזה לבוא על שלחן כל יהודי

המחבר עוסק עתה בכבוץ חמו לספר מדעי על תכונת א"י. בזה הננו רואים עד כמה תפעל נסיעה לא"י פעולה מעוררת למעשה ולתחיה.

ד"ר מ. מ.

ירושלים הבנויה כולל הערות והוספות על שני מאמרים, הנדפסים במאסף "ירושלים" כרך ז' חו' א' וב' על דבר מאמרים המובאים בקדמונים בשם הירושלמי ואינם נמצאים בירושלמי לפנינו. ממני שלמה באב ער מלכו. ירושלם תרס"ו. המחבר מאיר עינינו בהערותיו היקרות ומגלה אוצרות כל חמדת הספרות המדרשות בבקיאותו הנפלאה ובהערותיו, שיש בהן חפץ רב לעוסקים בספרות ההלכה של הראשונים.

תרופה לסרטן. הרופא ד"ר אטא שמידט נקלן גלה את גורם מחלת הסרטן. ברוב המחלות נגלו כבר מזיקים קטנים מאד, מיקרובים או בקטריום, המעירים את המחלה באדם, לכל מחלה גורם אחר כזה, רק בסרטן (קרעבס) לא נגלה עד כה המזיק. הרופא הנ"ל מצאנו. הוא מין כמהין זעירים של עפוש המתהוים בבשר. הוא הכניס את הרעל הזה כבעלי חיים ויגרום להם כזה את מחלת הסרטן. אחרי שמצא את הטבה הוא מקוה להמציא בעפוש הנ"ל עצמו תרופה למחלה, שתראפא עכ"פ במקצת המקרים. כבר נסה את תרופתו והנה בשאת ישנה לא תועיל עוד התרופה, אבל בשאת חדשה או כאשר נתח הרופא המקום הנצבה ויש לפחוד שיצבה שנית, הזה תועיל זריקת הציר הנעשה בחמר העפוש הנ"ל אל תוך הבשר, למנוע את ההצטבות. אבל כבר היו מקרים לד"ר שמידט, שגם סרטן ייטן. שלא היתה לו עוד תקוה להרפא, נרפא מהציר. אמנם התרופה הזאת אינה בטוחה בסרטן ישן, אבל לברתו ולזרוק שמה ציר שלו טוב לנסות וע"פ רוב יועיל. ד"ר שמידט מצא, שאף במקרים שלא יכלה תרופתו לרפא לגמרי, הקלה את המחלה הרבה ולא היה צורך במרפויס. אך רופאים אחרים עידם משילים ספק בתועלת התרופה הזאת.

רמש נפלא. ביס הצהוב איש בחינא נמצא רמש נפלא ממין הפוליס. שהוא ממוצע בין בעלי החיים ובין הצמחים. צורתו כצורר קנים חלולים של עור וקוצים. בלי כל צורה רבוקים מסביב לו. הוא אינו מתנועע. אבל כאשר יגעו בו הוא מצטמק או מתפזר ומקבל צורות שונות (ממין בעלי החיים האלה, אשר ביס התיכון סמיד לחוף איטליא, עושים את האלמוגים). הרמש הזה הוא אחד הרמשים, אשר יביאו תועלת לאדם בפעולתם, כי הרמש השפל הזה עושה חומץ. אם ינחודו בכום מים ויוסיפו בהם נשפי יין שרף אחדים, אז במשך עשרים יום יהפכו המים לחומץ בחיר חריף וטוב במעט. מי שצד רמש אחד כזה ביס יוכל להרבותו מאד, כי בחתכו נתך ממנו בחייו יגדל הנתך והוא מהרה ויתפתח לרמש שלם חי. מהבלי החלומות, החלום הוא מגזם מיפלא. לפעמים נהפך תקתוק השעון כאוני החולם לקיל יריה, הנעיה קטנה בגוף לנפילה אל' ההים בלי קרקע,

נשיבת אייר קלה בחרר לסער עצום. יש אשר ירגיש האדם בחלומו, כי מחלה קרובה לכא עליו. סכת הנבואה היא גיומת החלום. המחלה המתרגשת לכא לא הרגש בהקיץ, כי האדם מרוד ואינו שם לבו לשנוי קל הערך, שכבר כא בגופו. אכל בחלום יתגדל השנוי הזה ויהי ברמיון למחלה ככרה. רבים נסו לעשות על עצמם או על אחרים איזו רשמים דקים, לראות איך ינזם כהם כעל החלום. חוקר אחד גלה ברעו האחת כשכבו לישון ויחלום והנה הוא נוסע בעגלה בקרח נורא ועצמותיו נקפאות בקור. על שפתי ישן אחר הניח מטפחת קלה של משי, מיד עקם הישן את פניו וייקץ כצעקת חררה; חלום יע בעתהו, כי נקבר חיים. חוקר אחד הניח בקבוק מים רותחים תחת רגלי הישן ויחלום והנה הוא על שפת הר עמנא המקיא אש להכה והוא נשרף חיים. חוקר אחד זרק שפת מים על שפתי ישן אחר, מיד פרש הישן את ידיו כשוחה בנהר. פעם זרק על ישן מי-קלן ויחלום והנה הוא בבית מרקחת והיא מתעלף מחריפות הריח.

ארגו מכתבים

יוסף הלוי: אין "המצפה" מביא מאמרים להערצת יחידים, יהיו מי שיהיו! זהו מנהג גרוע של עמי אירופה; היהודים מעולם לא עשו להם בני אדם לאלקים ולקרושים. ומבאן תשובה גם לאלה שתמהו, שיא הביא "המצפה" מאמר להערצת, אחר העמי, שמלאי לו עתה הששים שנה. יודעים אנחנו את ערך גדולי עמנו, אבל אין מדרך היהודי להקרישם ולהעריצם בכל עת. -- בן זאב; שומן צמחים נעשה מאגווי קאקוס, בעסק מכונות אין אנו בקיאים, המודעה כתר אחר. -- ד"ר שענקעלכאך; אם פרצה גם בעירך מחלקת ע"ד "ירושלם" הרבנות עלינו לרעת עכ"פ את פרטי המחלקת, אם נפרסמת. -- גרינברג; הרא מוכן הרבר, שמחיר חוברת, רמת המצפה כמחיר הצי הגליון ולמה הקורשונרנציא? -- יח' שג'; הלא כבר קראתו בגלוציא.

מו"ט לרעי מר שמואל אלמער מלכו לאירושיו עם מרת כילא מפארוואלאטשיסקא ולאכותיו. יצחק פורת זאכנא. ברנשי אהבה הנני מכרך במו"ט את אחי היקר מר אברהם פערן לחתונתו עם מרת קרעסל רחל בת הנכיר מי"ה אכנר עתרמאן. מסמריא. אורי פערן -- קאמארא. מו"ט לתלמידי הנחמד מר זיינוויל שינדלער נ"י מכהורדשאני להארשו עם מרת אלמע זינער ת' ממיקוליטשין ומו"ט לאבותיהם היקרים! איצי שפארער. מקרב לבי אביע כרכת מו"ט לכן דודי מר שמואל אלמער לארוסיו עם מרת בירטה בת ר' חיים מפארוואלאטשיסקא. אברהם צבי אייוענבערג -- מארנופול. אביע ברכת מו"ט לכ"ד מר יעקב בן מו"ה ר' יוסף באדנער נ"י מגארליץ לארוסיו עם בת מו"ה ארי' מאנדל מראוואראכ. אברהם מענדל גערטנער, סמיויב. מו"ט לירידי מר אלקנה מינצער לארוסיו עם מרת רבקה טעוועל. צבי פריעדאהף -- גראדעק.

ברנשי אהבה וידידות אכרך כרכת מו"ט את רעי מר חיים שמואל פאלכעל לחתונתו עם מרת רויוע אייכענבוים מיאכרוכ. משה טערקעלטיוב -- קריסטינאפאל. אביע כזה תודתי לכל אשר כרכוני בכרכת מו"ט לחתונתי. דוד מאיר פריש -- ביקאיוסק. מול טוב להמאורסים הנכבדים מר אלקנה מינצער ומרת רבקה טעוועל. שמואל צבי ווייס -- גרודק. מקירות לבי אכרך בכרכת מו"ט את ש"ב מר אלקנה מינצער לבאו בכרית האירוסין עכ"ג מרת רבקה טעוועל מסמרי. משה שנייד -- גראדעק. האחים שנייד כהששענע מברכים את רעם מר מאיר בערנגער מירדיק לארוסיו עם מרת ראזא ווייען מסמרי. מעמקי לבי אכרך בכרכת מו"ט את הזוג מר ניסן פיהרער, ומרת ראזע גאלרוואסער לחתונתם. ראזע שעמרער -- מטארנאו. הנני מכיע ברכת מו"ט לירידי מר חיים רייך לארוסיו בתו מרת כיליה עם מו"ה שמואל אלמער מלכו. קאיוקע גרינהויט -- פארוואלאטשיסקא. ממעמקי לכבי אכרך את רעי ש"ב מר שמואל אלמער להארסו עם מרת ברתה רייך מפארוואלאטשיסקא. אריה ליב פיעפעס -- לכו. ברכת מו"ט מקרב לבנו הננו מביעים להזוג מרת הענמשע קיפפערבערג מכאכנעוואטע עם כ"ג מר יוסף גאלררייך מוויסאצקא ווינא. האחים גרינבערג -- מנידעלנא. בשמחת לב וחדות נפש הנני מביע בכרכת מו"ט לעמיתנו מר מאיר שפירא לחתונתו עם מרת טויבע בת הג' ר' יעקב כראטמאן מטארנאפאל. חיים סמאצריטש -- סיטשאווא. הנני מברכים את מר יעקב רייז מיאטשוב לנשואיו עם מרת פערל לאווארוס מיאנוב אצל מרעם-כאולא בכרכת מו"ט. גדליה שעכטער ומיכל הירש. מעמק לבי תול כפל ברכתי במו"ט לאבי היקר הרב וכו' ר' מרדכי רובינשטיין מקראקא להארש אחי החו"כ מר אייזיק עם בת הג' ר' אברהם יואל כארדאך מלכו. גדלי' צבי רובינשטיין הראבד"ק זבאריז. ברנשי אהבה וידידות רחש לבי כרכת מו"ט וס"ט לרעי יקירי שייב מר דוד לויפער לבאו תחת אפריון עם מרת שיינדיל גינצבערג מסאצק. יעקב מ. מהאלער -- חיראיו. הננו מברכים את ירדנו הרה"ג מו"ה יצחק משה ראטהענבערג נ"י להתקבלו לדומ"ץ בעירנו. נתנאל שוסטער, ליב שוואיצבאד, כעריל בינשטאק, שמואל הויזמאן -- סקאלע. ממעמקי לבי הנני נתן כרכת מו"ט לאחי היקר החריף מר מאיר שפירא לחתונתו עכ"ג מרת מאבא כרייטמאן בת הג' מו"ה יעקב כרייטמאן מטארנאפאל. אברהם שפירא -- סיטשאווא. ברנשי גיל ואהבה אנו מביעים לרענו מר אלקנה מינצער משה ברכת מו"ט להארסו עם מרת רבקה טעוועל מסמריא. האחים רוזנער -- גרודק. מעומק לכבי הנני מכרך את ש"כ אלקנה מינצער בכרכת מו"ט לבואו בכרית הארוסין. צבי טעמפערמאן -- גרודק.

פיר ברוכליידענדע ראינקארע הילפע אהנע אפעראציאן. פערלאנגען זיא גראטים אונד פראנקא דיא נייא ערשיענענע כראשיערע פאן מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר כרוכ-ליידענדע אינד ערפינדער דער ק. ק. פאט. כאנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-גאסע 35. אדרעססען פון רייטשלאנד און עסטרייך-אונגארן ליפערע פיר יעדען כראנזש צו כולליגסטען פרייען, פיר צופריעדענהייט גאראנטירט. L. Apermann Brody.

למדו היטב! המירה המומחה מר יצחק קדוגמאן ברחוב דיעמל מספר 38 בקראקא מקבל תלמידים, ללמדם בביתו הנ"ך ורקדוק וגמרא ולתובכ עברית. תלמידים נחוץ לקראקא ימצאו דירה בביתו ומוון טוב. על מיב שפת הלמוד יעירו כל האבות, שמסרו בניהם על ידו. Sammlung gottesdienstlicher Vorträge gehalten in den israelitischen Feiertagen von L. Pohorilles, Śniatyn. Heft I. Preis 60 h., mit Postzus. 70 h. zu beziehen von L. Pohorilles, Buchhandlung, Śniatyn.

ערשמע קראקויער מיט עלעקטרי-שער קראפט בעטריבענע כשרה כשרה דאמפה-זעלכוואארעץ פאבריק מיט דען בעסטען מאדערנסטען מאשינען. ערציגט שענע פרימא סאלאמי וועראנווער, כרוסט שינ-קען קרענוויורסטעל א. ז. וו. פער-זעהען מיט הבשר של הכיוד"צ דפה. עמפיעהלט צו בירדיגסטען פרייווען. אויף פערראנגען ווירד פרייו-קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט. Emanuel Glaser KRAKAU, Bozego-Ciała 8.

רוסישער מהע פאן קראנען 4 ביו 10 פער ק"ג לאזע און געפאקט. פיר צופריעדענהייט ווירד גאראנטירט. כיי L. Apermann, Brody. קורזים עברים בקראקא בקורזים העברים, אשר בחברה ציון בקראקא מתקבדים נערים ונערות להביאם לידי שלמות ביריית תורה נביאים וכתובים, שפת עבר ורקדוקה ובקריאה, בתיבה ודבור. מחיר הלמוד ממוצע. זמן הלמוד אחר הצהרים. התלמידים לקרוים וגם ללקחים פרטים מקבל מנהל הקורזים מר שבת וולקאווסקי בביתו ברחוב Miodowa 9.

Nicht lesen

allein, sondern probieren muss man die altbewährte medizinische **Steckpferd Lilienmilchseife** von **BERGMANN & Co.** Dresden und Tetschen a/E. vormals Bergmann's Lilienmilchseife (Marke 2 Bergmänner) um einen von Sommersprossen freien und weissen Teint, sowie eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen.

Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

ERSTES SPECIAL-HAUS
von Echten Gramophone-Phonographe
 Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
 KRAKAU and WARSCHAU.
 in Krakau, Grodgasse 71/1!

עמפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאן. זכט גוד מיט מארקע, שרייב ענדער ענגעל". ריעויגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט מארקע, שרייב ענדער ענגעל, זאמט 20 פלאטטען. נור 85 פראנין. ניעמאנד זאל דיעזע בעסטע געלעגנהייט פערזוימען. פרייזקוראנטע עט הויפטפערזויכניססע אויף פערלאנגען גען גראמאפאן אונד פראמאקא.

ספור יצירת העולם

בהסכמת עם הדעה בהשתלשלות הכריאה (Evolutionismus) ועם הדעה באחדות מוחלטת ביקום התכל (Monismus)

מאת ד"ר שלמה רובין

יצא זה עתה לאור בצורה נהדרה מאד. כל חובבי ספרי החכם הישיש יודו בעד הספר הנחרד הזה.

מחירו כתר אחד.

להשיגו אצל המדפיס והמוציא לאור:

Josef Fischer, Buchdruckerei, Krakau, Grodgasse 62.

דער געזאמטע פערלאנג

דער יאד. ווירטה'שען האפבוכדרוקעריי א.י.ג. א. ל. אין מאינין. אינסכעזאנדערע:

לעקמאנים ויודישע פאלקסביכעריי, גלעהמאן, שפריכע דער פעטער, לעווענשטיין, געטיכטע דער יודען, הירשפעלד, שבת געזענגע א. ו. ו. איזט אין מיינעס בעזימץ איבערגעגאנגען. די ווערקע זינד דורך אללע בוכראנדונגען אדער דירעקט פאן מיר צו בעציעהען.

J. KAUFFMANN, VERLAG. FRANKFURT a. M.

תורה עם דרך ארץ

נאך לביע ציט ספר ככל הנמלכה, אשר צו יכשו להס בני יהודים תורה ומסך יסודי גמור ציחד עם מדעי זה"ס הכלליים — אשרי האיש, שיכול לשלח את צט אל

הגמנוזיים העברי

אשר צלונגליש צלח תחת הנסגה סרנ הגאון ד"ר מנחם יונג. סס ילמדו התלמידים כל עניני הלמוד של גממחים וגם תורה, כ"ך, דקדוק, ס"ס ונפסחים, וסנכו צדך סתודס ו"ס. תלמידים מנגליזא ילמדו פס גם פולמי ועליס להחחק צמחלקה ססנכס פס צספס אסכס. מנחם הלמוד, העשן ונחוסת כסרים מנמסס כסר לסדס ולענלס.

יחד ססרסס מודיע:

Rabbiner Dr. M. Jung
 Ung.-Brod (Mähren).

HOTEL LONDRES
 Krakau, Stradom. Inhaber Salomon Wasserlauf.

הערפאראנגערדעס בעליעכטעסטעס האטעל דער יודישען קויפמאנסוועלמ, אים צענטרום דער שטאדט, שעהנע ציממער, גוטע קיכע, שטרענגס כשר פיר זאממערסעזאן שעהנען גארטען איינגעריכטעט. פיר פארעמדע געסטע, וועלכע ערצטע ברויכען בעסטענס געאיינגעט.

עספפאָהלען צו ביליגסטען פרייזען.

PATENTE aller Länder erwirkt
Dr. FRITZ FUGHS
 beideter Patentanwalt.
 Mitarbeiter: **INGENIEUR A. HAMBURGER**
 Telephon 2460
 Wien VII. Siebensterngasse 1.

געזאממעלטע שריפטען

פאן

הרה"ג ר' שמשון רפאל הירש ז"ל

הערויסגעגעבען פאן יוסטיצראט ד"ר נפתלי הירש, דריטער באנד. בראשירט מארק 5 = קראנען 6. אין עלעג. גאנצליינוואנד געב. מארק 6 = קראנען 7.10

דער פארליעגענדע דריטע באנד ענטהאלט צונעכסט — ווי די ביידען ערסטען בענדע — אין וואהלדורכדאכטער אויסוואהל נאך מאנאטען געארדנעט, צום יודישען קאלענדעריאהרע אין בעציעהונג געבראכטע איינצעלאויפועטצע אונד ברינגט זאראן די אומפאנגרייכע ארכיט "די גרונדליניען איינער יודישען סימבאליק", די פארטועטצונג דער "פעדאגאגישען פלודיעריען", אונד קליינערע אבהאנדלונגען צו דען קעמפפען דער ארטהאדאקסיע געגען דאס רעפארמידענ-טהום בעשליעסען דיעזען באנד, דער אן פיעלייטיגקייט דעם אינהאלטעס זיינע פארגענגער עררייכט און אן אומפאנג איבערטריפט.

J. Kauffmann, Verlag Frankfurt a. M.

כשר'ה
פפלאנצען-בוטמער

די אללער בעסטע ריינסטע פפלאנצען-בוטמער ערזעטצט פאלשטענדיג שמאלץ עט נאטורבוטמער. אונטערשיידעט זיך פאן אנדערען עהנליכען פאבריקאציאנען דורך איהרען בוטמערארטיגען געשמאק, מארקע

„PRIMAOL“

הבשר מכד"צ דק"ק קראקא. אויך שפע-ציאליסט אין טראקענעס אבסט-עקספארט.

S. Kragen, Podgórze

Gründungsjahr 1877.

מעבעל-לאגער
ערשטען ראנגעס

עמפפיהלט זיין רייך אססארטירטעס לאגער פאן שלאף-גט שפייזעציממער, סאלאן-עט הערערענציממער-איינריכטונג-גען. נייעסטע פאססאן סאלידעסטע אויס-פיהרונג צו קאנקורענצאלעזען פרייזען.

Wolf Kaufmann, Lemberg,
 Lukosińskigasse 4.

זיין א ווי דעם נייעם מועזאום.

פחמים וקאקס מפרוסיא

אמציא במקחים שוים לכל החנות גליציא וואהאמץ להפיק רצון הקונים התמידיים עצה"ט. על המקחים שארשום אין שום הנחה.

Josef Perlberger, Lwów.
 המקחים ערו מיום 1 ספטמבר ש"ז.

וויר ברינגען היערטיט דעם פ.מ. פובליקום צור קעננטניס, דאס דיע רענא-מירטע לעמבערגער

כשר-זעלכווארענפאבריק

דער פירמא פאסטעט קאמפ. נונמעהר אין דען בעזימץ דער פירמא

בלאנקשטיין עט פרשנקעל

איבערגעגאנגען איזט. די פאבריק איזט יעמטצט מיט דען נייעסטען מאשינען פער-זעהן אונד ערצייגט די שענסטען סאלאמי, זאווי אלע פערשיעדענע זעלכווארען-סארטען צו ביליגסטען פרייזען. שטעהט אונטער אויפזיכט דעם ביר'צ דפה.

Blankstein & Frenkel,
 Lemberg, ul. Gazowa 10.
 הויפט פיליאלען אין לעמבערג:
 קארל-לודוויג שטראסע 41, באימוף 18 באזשניצא 20.

יצא לאור

בינתים

ספור מאת א. נ. גנסיין

ביד הסופר הצעיר והמפורסם מר גנסיין, עלה לתאר ב"בינתים" ברב כשרון ובהבחנה פסיכולוגית דקה את הריקניות שבחיי הצעירים בכרכים.

מחיר הספר עם המשכוח 40 הכר.
 לפנות אל:

Zwi Scharfstein, Przemyślany (Galizien).

Wyd.: **Naftali Hof. S. M. Lazer.**

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
 Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu